

MILIEURAMA

4

26.4.83
Q

Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen v.z.w.

**MILIEURAMA IS HET POPULAIR
MAANDBLAD VAN DE BOND
BETER LEEFMILIEU-VLAANDEREN**

Redactie en administratie:

Aarlenstraat 25, 1040 Brussel.
Tel.: 02/230.94.10

Jaarabonnement: 300 fr. te storten
op rekeningnummer 427-9082201-48
van de Bond Beter Leefmilieu-
Vlaanderen.

Steunabonnement: 500 fr.

Abonnement buitenland: 350 fr.

Cultureel jongeren-paspoort,

Plus-drie-pas : 240 fr.

Los nummer: 40 fr.

Hoofredakteur:

Dirk Van Melkebeke

Verantwoordelijke Uitgever:

Roeland Dirks

Medewerkers:

Lieve Grauls, Rudi Bollaerts, Martin
Besieux.

Lay-out:

Martin Besieux

Copyright:

Overname van artikels wordt aanbe-
volen, mits schriftelijke toelating en
bronvermelding.

**KRINGLOOPPAPIER IS
MILIEUVRIENDELIJK**

Illustraties

Frontpagina : Mons Patrick - P. 3,
Belt - P. 6,7,8,9, Hugo Maes - P.
10,11, 12, Richard Vergaelen - P.
13,25,28, Roeland Dirks - P. 14,
Asian Action N° 23 - P.15, David
Kyungu, TFNC-IUCN - P.18,19,20,
B.N.V.R. - P. 22, Henk Harmsen - P.
23, Jaap Taapken, Frits Van Daalen

Inhoud

EDITORIAAL

Roeland Dirks ...3

De Grote Geule te Kioldrecht
erkend natuurreservaat

Hugo Maes ...5

Naar een totale verwoesting van
het Beekdal van de Kleine Aa ?

Richard Vergaelen ...10

De groene revolutie en het
biosfeerbehoud

G.P. Hekstra ...13

FLITSEN

...17

Milieubeleid in Beneluxverband

Roeland Dirks ...18

Ecologisch verantwoorde preven-
tie van vogelschade

Pierre Maréchal ...21

Naar een mondiaal bewustzijn
door milieuedukatie

Roeland Dirks ...25

INSPRAAK

Minister Lenssens legt
prioriteiten

Ward Hermans ...25

KORTE BERICHTEN

...32

FILM

...38

PUBLIKATIES

...39

PORTRET : BECEWA

...42

KALENDER

...43

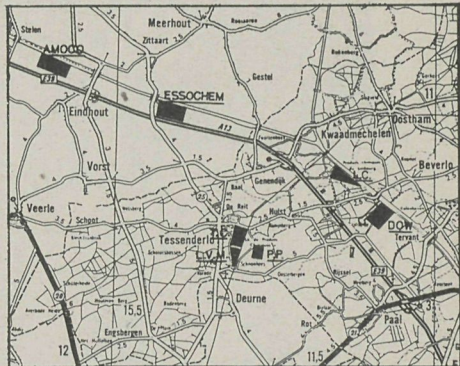
P. 26,27, Internationale Samenwer-
king - P. 32, VAKS - P. 38,41, Ko-
ning Boudewijn Stichting - P. 39,
A. Collet.

Editoriaal

MOET PHILIPS PETROLEUM TESSENDERLO DAN TOCH DICHT ?

Roeland Dirks

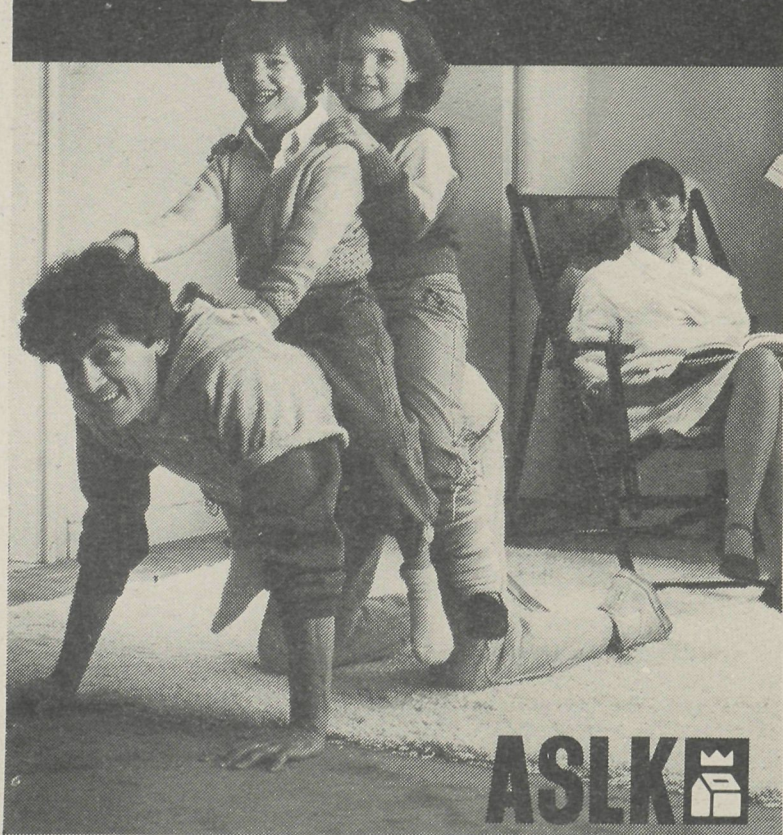
Op 2 maart heeft BELT (Beter Leefmilieu Tessenderlo) te Brussel, op een perskonferentie in de lokalen van de Bond Beter Leefmilieu, het verslag van 12 januari 1983 bekendgemaakt van een auditeur bij de Raad van State. Op grond van drie door BELT aangevoerde argumenten moet het Koninklijk Besluit van 11 september 1979 worden vernietigd, waardoor meteen de exploitatievergunning vervalt, die aan Phillips Petroleum Tessenderlo werd toegekend voor een termijn van dertig jaar. Het K.B. is inderdaad in strijd met het gewestplan Hasselt-Genk (een gedeelte van het bedrijf bevindt zich in een ambachtelijke zone en niet in een industriegebied) en de wetgeving op de gewestplannen (de Regionale Advieskommissie Ruimtelijke Ordening heeft niet of onregelmatig geadviseerd). Bovendien werd op voltrekt onvoldoende wijze antwoord (brandgevaar, vergiftiging, verontreiniging van de bodem, water en lucht, reukhinder), op de weigeringsbeslissing van de Bestendige Deputatie en het ongunstig advies van de gezondheidsinspekteur.

De jongste ontwikkelingen hebben dus aangetoond dat de volgehouden deskundige aktie van BELT niet zonder resultaat kan blijven. Want het wordt nu wel biezonder moeilijk om de bezwaren van deze aktieve, plaatselijke milieuvereniging te blijven negeren. Zelfs na een eventuele vernietiging van de uitbatingvergunning door de Raad van State, zal het inzetten van een nieuwe procedure wellicht op nog meer tegenstand stuiten. De tijd van vooraf in der haast achter de schermen voorbereide vergunningen schijnt definitief voorbij. BELT heeft trouwens nu al een beroep gedaan op de verantwoordelijken om de veiligheid en de gezondheid van de bevolking "hoger te stellen dan de macht van het geld".

De aandacht is nu vooral gericht op het arrest van de Raad van State en vooral op wat er daarna zal gebeuren.

Breek het spaarrecord op 3 jaar.

ASLK

SPAARBON
RECORD
BON

Recordinterest in recordtijd.

DE GROTE GEULE TE KIELDRECHT ERKEND NATUURRESERVAAT

Hugo Maes

Bij Ministerieel Besluit van 21 december 1982 werd het gebied "De Grote Geule" te Kieldrecht erkend als natuurreservaat. Deze erkenning - de 6 de voor het Vlaamse land - volgde op een op 15 februari 1982 ingediend verzoek van de v.z.w. Natuur - en Stedeschoon - Beheersgroep Kieldrecht.

Situering

De Grote Geul of Kieldrechtse Kreek maakt deel uit van het Kreekencomplex, dat zich uitstrekt over het noorden van de provincie Oost-Vlaanderen (België) en het zuiden van Zeeland (Nederland).

Zowel natuurlijke dijkbreuken - de laatste dateert van 1846 - als militaire operaties hebben het gebied geregeld overstroomd, zodat het kreekencomplex herhaaldelijk werd verjongd.

Momenteel ontspringt de Grote Geule als een kleine sloot in Kemzeke, loopt over de Klinge en Meerdonk langs het westen, sterk verbreed, Kieldrecht (nu deelgemeente van Beveren) binnen te komen. De oppervlakte in Kieldrecht bedraagt 21,5 ha (waterplas + oevers). De diepte varieert van doorwaadbaar tot maximaal 1,5 m.

Dankzij de aktie van milieugerichte groeperingen (Davidsfonds, ABBLO, Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedeschoon) nam de gemeenteraad van Kieldrecht in zitting van 25.6.1971 een eerste motie aan, waarin

werd aangedrongen op initiatieven en voorstellen tot ongerept behoud van "De Kreek".

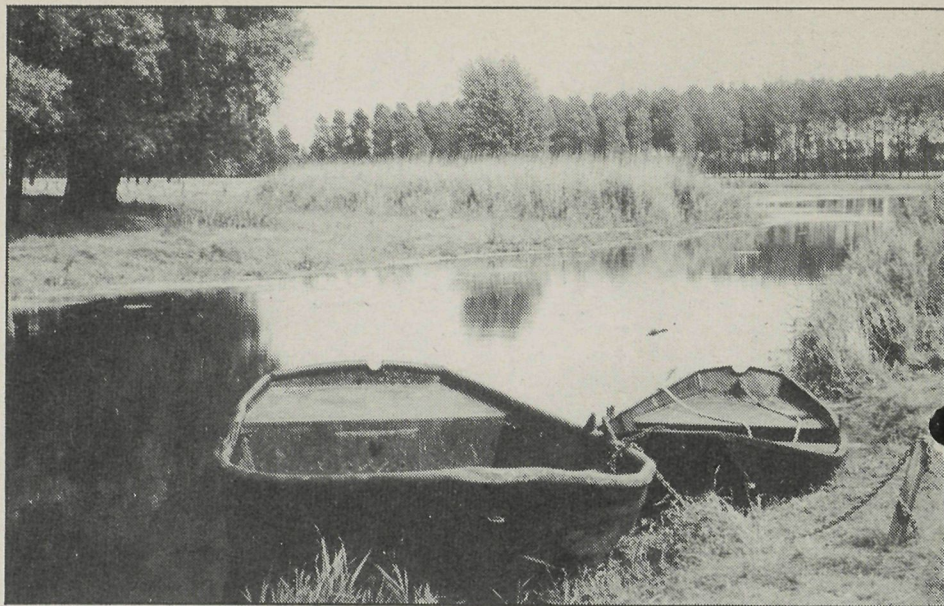
Overtuigd van de grote wetenschappelijke, esthetische en educatieve waarde van het landschap, droegen de eigenaars (de familie Bosselaar-Mathieu) op 29.8.1972 het beheer ervan voor 29 jaar over aan de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedeschoon.

Het reservaat werd samen met de aanpalende terreinen, over een oppervlakte van 80 ha, bij K.B. van 26.1.1978 geklasseerd als landschap. Het gewestplan Sint-Niklaas-Lokeren (K.B. 7.11.1978) bestemt het gebied als natuurreservaat, omringd door een landschappelijk waardevolle agrarische zone.

Door de genoemde besluiten is de Kreek nu zo goed beschermd als binnen onze huidige wetgeving mogelijk is. Voor het behoud van de ecologische, landschappelijke, natuurwetenschappelijke, geomorfologische en cultuurhistorische waarde van het gebied is echter meer nodig dan een gewestplan en rangschikking.

Landschappelijke en biologische waarde

De landschappelijke waarde van de Grote Geule vloeit voor een belangrijk deel voort uit de omstandigheid dat ze een relatief gaaf relict van vroegere overstromingen is. Kaarten uit de 17 de eeuw geven de Geul van Saaftinge weer met de Kreek van Kieldrecht als oostelijke vertakking. Deze kreek liep

vanaf de Geul van Saaftinge oostelijk langs het dorp Kioldrecht om dan naar het westen af te buigen met tevens een verbinding naar het Perelgat van Kallo. Deze verbinding is verloren gegaan door de indijking van 1653.

Sedert het ontstaan van de Konings-Kioldrecht polder (1654) is de Grote Geule kunnen uitgroeien tot een gevarieerd geheel van open watergedeelten, rietvelden, groepjes en rijen knotwilgen en canadapopulieren en lage oeervegetaties. Deze verscheidenheid van biotopen is mede te danken aan kleinschalige menselijke ingrepen : extensieve begrazing van de oevers, rietmaaien in de verlandingszone, openhouden van het water door landbouw en bevissing en aanplant van knotwilgen voor houtvoorziening.

Doordat deze landschapsvormende activiteiten nu grotendeels hun economische betekenis hebben verloren, is instandhouding van de kreek enkel mogelijk wanneer ze

opnieuw worden opgenomen in een beheersplan.

Indien de natuurlijke evolutie hier ongestoord verder ging, zou de kreek uiteindelijk een moerasbos worden door het dichtgroeien van het open water en het daaropvolgend terugdringen van het riet door wilgen en elzenopslag.

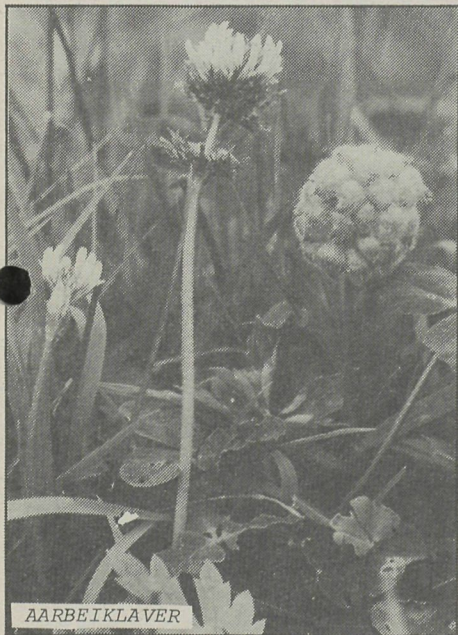
We menen echter dat, afgezien van de de waarde van dergelijke broekbossen, de Grote Geule best haar identiteit als overblijfsel van mariene transgressies behoudt. Daarom moet ervoor gezorgd worden dat de verlanding beperkt blijft tot enkele kleine gedeelten, temeer omdat praktisch alle oostelijk gelegen open krekken en wielen verloren zijn gegaan door de industrialisatie van de Linkerschelde-oever.

De Grote Geule behoort tot het type van relatief ondiepe krekken, meestal vrij zoet tot licht brak, verlandend met drijftillen. De oeverbegroeiing is zeer gevarieerd en rijk aan zeldzame planten.

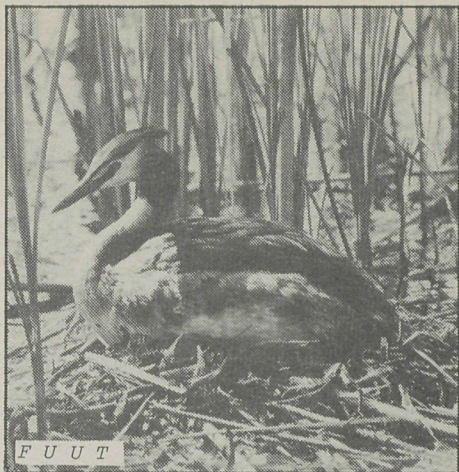
Het voorkomen van waterplanten-vegetaties wordt sterk gedetermineerd door de kwaliteit van het kreekwater. In de omtrek van de lozingsplaats van het rioolwater van Kioldrecht en Nieuw-Namen is de waterplantengroei miniem. Het tegenovergestelde stellen we vast in het kreekgedeelte dat het op natuurlijke wijze gezuiverde water van de Salegemse Kreeken opvangt.

Daar kan men hoofdzakelijk volgende waterplanten aantreffen : klein kroos, gele plomp, kamfontein-luid, gedoord hoornblad.

De oevervegetatie is zeer goed en gevarieerd ontwikkeld. Bij steile oevers heeft zich aan de kant van het water een mooie kraag van riet en kleine lisdodde gevormd waar-tussen de zwanebloem groeit. Bij zachtglooiende oevers gaat de oevervegetatie geleidelijk over in een gevarieerde moerasvegetatie, die

AARBEIKLAVER

F U U T

zich tot in het water uitstrekt, met o.a. gele lis, zeebies, waterzuring en grote egelskop, en lager groeiend: moerasvergeetmijnietjes, rode waterereprijs, watermunt, ruwe bies en klein moerasscherm.

In de vochtige weide komen een aantal soorten voor die naargelang van de intensiteit van de beweiding tot bloei kunnen komen.

Hier treffen we diverse vertegenwoordigers aan van russen en zeggen (moeras-, oever-, en ruige zegge, zomp-, tengere en platte rus), samen met water- en pijptorkruid en kleine watereppe. Verspreid zijn er ook groeiplaatsen van watermunt, samen met gele waterkers, moerasvergeetmijnietjes, waterbies en aardbeiklaver.

De Avifauna

In het geheel van het Krekengebied van Oost- en Zeeuws - Vlaanderen biedt de Grote Geule een zeer interessante vogelwereld. Ze neemt in belangrijkheid nog toe door de uitbreiding van de industrie in de polders van de Linkerscheldeoever. Sedert het verdwijnen van belang-

rijke broedbiotopen (o.a. het Grote Gat van Doel, het natuurreservaat De Putten in Kieldrecht, de kilometerslange dijken met hun typische canadapopulierenaanplantingen, meidoorn- en vlierbossen en knotwilgen) zoeken de vogels hun toevlucht in en rond de Grote Geule, de enige kreek die in deze streek nog overblijft.

Naast algemene watervogels zoals wilde eend, meerkoet, slobéënd, wintertaling en bergeend vinden we aan de Grote Geule de steeds zeldzamer wordende avifauna van de rietkragen : kleine en grote karekiet, rietzanger en rietgors. Een aparte vermelding verdient de populatie futen die in de nazomer tot een 20-tal uitgroeit.

In het najaar en de winterperiode worden velerlei doortrekkers waargenomen waaronder dodaars, tafeleend, grote zaagbek, buizerd, plevier en watersnip.

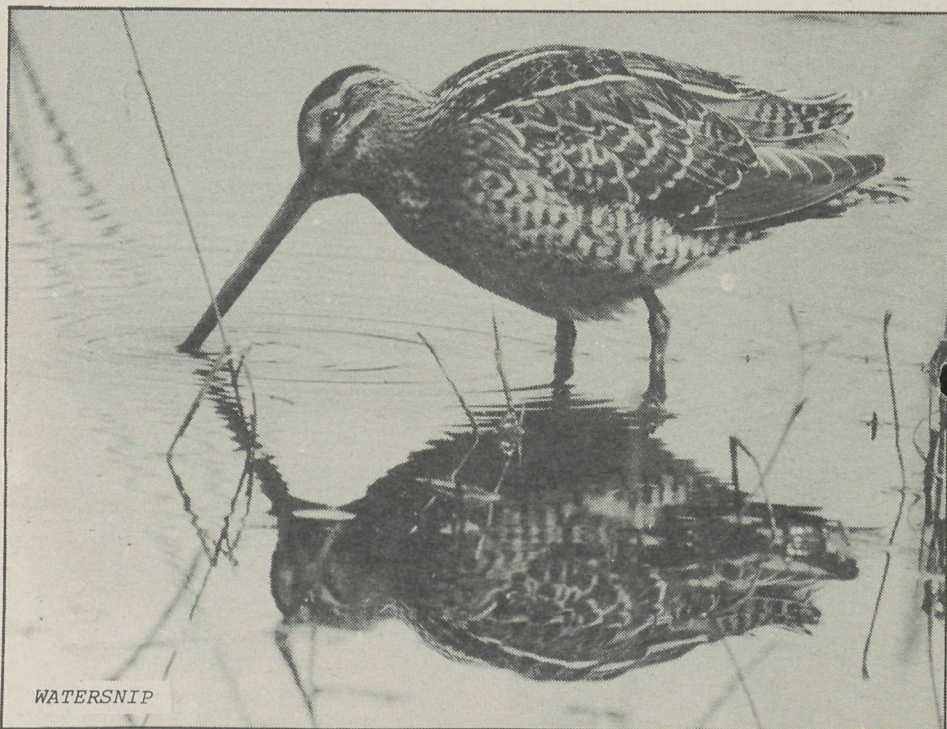
Betekenis van de erkenning

Een erkend natuurreservaat kan aanspraak maken op een toelage die als volgt samengesteld is : een vast gedeelte van 500,- fr/ha/jaar naast een variabel gedeelte dat 4000, 2000, of 1000,- fr. bedraagt en betrekking heeft op de subsidiëring voor de helft van resp. huurgelden, beheerswerken en kosten van bewaking en beheer.

Het verlenen van deze toelagen is afhankelijk van het vervullen van een aantal verplichtingen.

Zo dient elk jaar aan de ambtenaar die door het Bestuur van Waters en Bossen aan de minister wordt voorgesteld, een omstandige opgave overgemaakt te worden m.b.t.

de uitgevoerde beheerswerken, de ge-

WATERSNIP

plande beheerswerken, de inkomsten van het voorbije jaar en van het komende, wijzigingen in het juridisch statuut, oppervlakte en bewaking ; de evolutie van fauna en flora, bezoeksfrequentie, wetenschappelijke waarnemingen en alle gegevens die de algemene toestand, de houdbaarheid en de instandhouding van het reservaat kunnen beïnvloeden.

Bovendien wordt de wet op het natuurbehoud (12.7.'73) van toepassing. In overre hierin nog niet was voorzien door een klassering als landschap is het verboden in een natuurreservaat :

- de dieren te doden, te jagen of te vangen op om het even welke wijze, hun jongen, eieren, nesten of schuilplaatsen te storen of te vernietigen ;
- bomen en struiken weg te nemen, te kappen, te onwortelen of te verminken en het plantendeel te vernietigen of te beschadigen ;
- over te gaan tot opgravingen, boringen, grondwerken of exploitatie van materialen, om het even welk werk uit te voeren dat de aard van de grond, het uitzicht van het terrein, de bronnen en het hydrografisch net zou kunnen wijzigen, boven- of ondergrondse leidingen te leggen, gebouwen of schuilplaatsen op te trekken, en reclameborden en aanplakbrieven aan te brengen ;
- vuur te maken en vuilnis te storten.

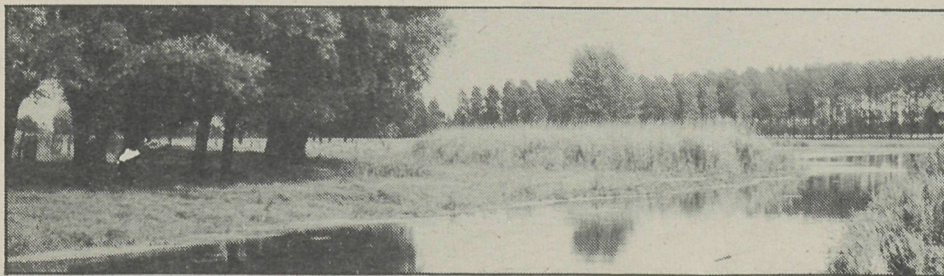
Dit houdt in dat erkende natuurreservaten ook verplicht worden bovengenoemde bepalingen na te leven en bovendien een daadwerkelijk beheer moeten voeren, zoniet kan de erkenning worden ingetrokken. Veel zal hierbij afhangen van de relatie eigenaar-bezetter van het terrein.

Bovendien vraagt het doorworstelen van de betreffende wetgeving menig uur lektuur en naderhand studie en compilatiewerk.

Doch wij zijn er van overtuigd dat met deze wetgeving een stap verder kan gezet worden naar een betere bescherming van het natuurpatrimonium.

Uiteindelijk gaan we van een periode waar natuurbescherming gebaseerd was op de welwillende houding van enkele witte raven naar een situatie waar de wetgever de werkmiddelen (wetgeving en deels financiering) verschaft voor een degelijk natuurbeheer. Ondanks alles is er geen ander alternatief.

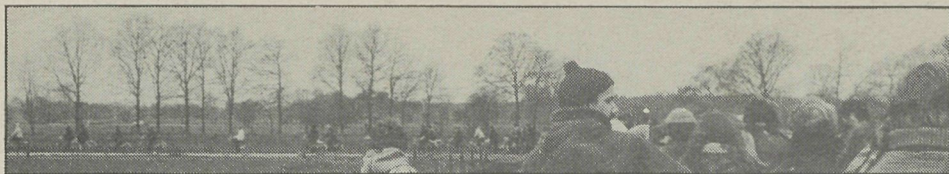
Beheerders die natuurgebieden in eigendom of in huur hebben kunnen dit natuurgebied als natuurreservaat laten erkennen door te voldoen aan de vereisten van het K.B. van 3 februari 1981 tot regeling, voor het Vlaams Gewest, van de erkenning en de subsidiëring van natuurreservaten. (Belgisch Staatsblad van 7.3.1981).

NAAR EEN TOTALE VERWOESTING VAN HET BEEKDAL VAN DE KLEINE AA ?

Volgens de ruilverkaveling té smal en té veel bomen !!!

Richard Vergaelen

De natuurliefhebbers in de Antwerpse grensgemeenten Essen en Kalmthout zijn erg verontrust over de ruilverkavelingsplannen tot totale verwoesting van het landschappelijk waardevolle beekdal van de Kleine Aa.

Het riviertje, dat ontspringt in Kalmthout en zich - sterk meanderend - een weg zoekt over de rijks-grens heen, is opgenomen in de ruilverkaveling Nieuwmoer. Deze ruilverkaveling, die een gebied van + 3500 ha omvat, bedreigt twee natuurgebieden: het rietmoeras 'De Maatjes' op de grens van Kalmthout en Zundert (NL) en het Belgisch-Nederlands beekdal van de Kleine Aa. De problemen rond het natuurreservaat 'De Maatjes' vragen reeds jarenlang de nodige aandacht van de natuurbeschermers, maar daarover willen wij in dit artikel niet uitweiden.

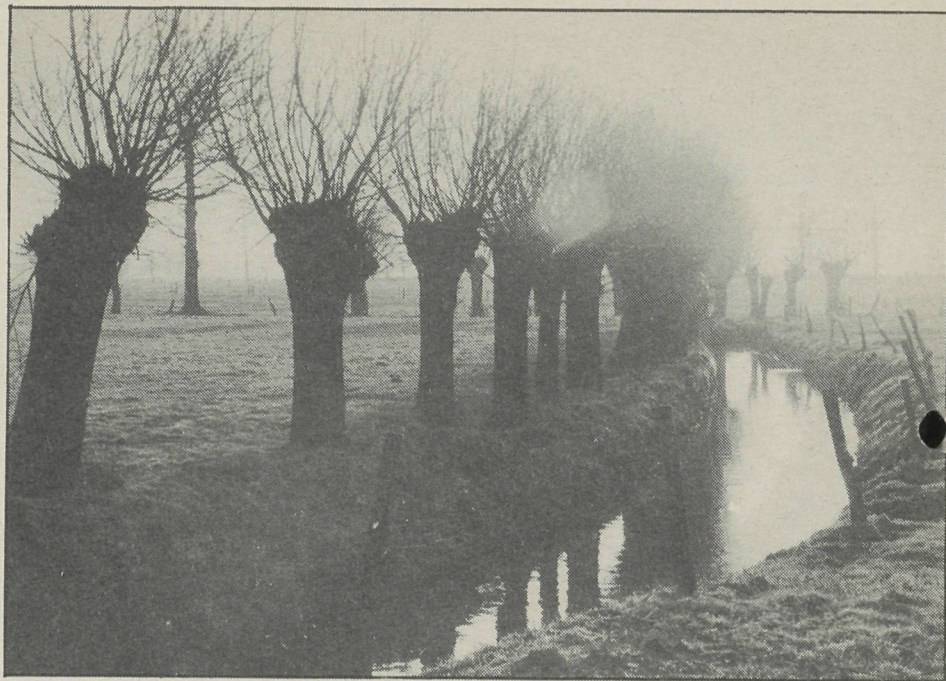
De Kleine Aa is een typische Kem-pische laaglandbeek, die zich in de loop der eeuwen al kronkelend een weg heeft gezocht door het landschap en waarvan het beekdal op vroege plaatsen begroeid is met oude eiken, wilgen en elzen.

Het Gewestplan Turnhout bestempelt daarom de Kleine Aa en onmiddellijke omgeving als 'landschappelijk waardevol', en een recente studie van het departement biologie van de U.I.A. pleit voor het integraal behoud van meanders en beplanting. Het ruilverkavelingskomitee wenste echter geen rekening te houden met die landschappelijke waarde en stelde in 1981 voor om het hele beekdal te

'saneren'. De natuurbeschermers in de Noorderkempen hebben echter heel wat ervaringen met die saneringen (cfr. de Mark !) en toen die plannen bekend werden ontstond heel wat deining. Drie afgevaardigde ambtenaren in het rvk-komitee (Stedebouw, Monumenten en Landschappen, Waters en Bossen) vroegen en verkregen het veto van de verantwoordelijke minister Akkermans. Zij steunden zich hiervoor ook op het besluit van de Benelux-Economische Unie om de loop van de Kleine Aa nabij de staatsgrens als grensoverschrijdend natuurgebied voorop te stellen. Akkermans gaf toen de opdracht om de beide betrokken gemeentebesturen om advies te vragen. Toen eind 1982 deze plannen op de gemeentehuizen verschenen, was de verontwaardiging algemeen ! De meanderende Kleine Aa zou gedegradeerd worden tot een kunstmatig kanaal, ingebed in tropisch hardhout om instorten te voorkomen, voorzien van 11 stuwen om uitdro-

350 fietsers namen deel aan de manifestatie voor het behoud van de Kleine Aa op 27 februari 1983.

*Het meanderend riviertje
afgezoomd met knotwilgen.*

ging van de landbouwgrond te verhinderen en meer dan de helft van zijn waardevolle oeverbeplanting zou worden geroid !

Kostprijs door de gemeenschap te betalen... Meer dan 18 miljoen.

De plaatselijke aktiegroep "Behoud Kleine Aa" besloot daarop het publiek in te lichten en te mobiliseren. Via affiches, persartikels, deur-aan-deurfolders, uitzendingen op de vrije radio's en met de steun van lokale en nationale (natuur)-verenigingen werden de inwoners van Essen bewust gemaakt van die aanslag op hun natuurpatrimonium. Dit alles resulteerde in een protestfiets-tocht, waaraan 350 mensen deelnamen en in een petitie-aktie waaraan honderden sympathisanten hun steun verleenden.

Ondertussen is er ook in Nederland iets aan het roeren, niet alleen waren er interpellaties in de Tweede Kamer, maar werd ook afkeurend gereageerd op een mogelijke verbreding en rechtekking langsheen de Belgische zijde. Bij onze noorderburen is een deel van dit riviertje immers opgenomen als natuurbeheersgebied en daar worden de meanders juist beschermd. Als België dan toch de plannen zou uitvoeren en het water van het "Kleine Aa kanaal" stuit op hun meanderende beek, dan zullen de grensbewoners hogere laarzen of een bootje moeten kopen !

De natuurbeschermers in de Noorderkempen hebben nog lang niet de strijdbijl begraven, en ondertussen kijken zij vol spanning uit naar het definitieve besluit over gratie of executie voor hun Kleine Aa.

DE GROENE REVOLUTIE EN HET BIOSFEERBEHOUD

G.P. Hekstra (1)

Te gemakkelijk en gretig wordt vaak - als het gaat om de wereldvoedselvoorziening - gesteld dat de traditionele landbouw de ontwikkeling in de weg staat. Versnelde invoering van moderne landbouw met nieuwe massen, kunstmest en bestrijdingsmiddelen ("Groene Revolutie") zou de oplossing bieden.

Wil men echter naar een strategie voor de instandhouding van de wereldvoedselvoorziening en van het leefmilieu tegelijk, dan is het hoog nodig een aantal mythen over boord te gooien waarop de Groene Revolutie berust. Dan moeten eerst de opgeblazen aspiraties worden doorgeprikt van bepaalde stromingen binnen de FAO, UNDP en Wereldbank door die te konfronteren met de ekologische realiteit. Dat is één der hoofdlijnen in dit betoog.

Terwijl enerzijds door hoge VN-lidchamen (met daarachter de te vermoeden belangen van multinationale ondernemingen), het geloof wordt instandgehouden dat zelfs een groeiende wereldbevolking meer dan overvloedig valt te voeden met een grotere inzet van kapitaal en technologie op de landbouwgronden van de Derde Wereld, is de harde werkelijkheid dat vruchtbare gronden sneller verdwijnen door erosie en wanbeheer, dan er worden bijgemaakt. Dat is door andere internationale instellingen zoals UNEP en IUCN overduidelijk gemaakt tijdens de Wereldconferentie over woestijnvorming en meer recent in de beschouwingen van Curry-Lindahl over Milieu en Ontwikkeling in Ontwikkelingslanden.

Hekstra trekt deze lijnen door in een kritische confrontatie van de Groene Revolutie met de Wereldstrategie voor het behoud van de biosfeer ("World Conservation Strategy"). De door hem op een internationaal symposium over "Food - Climate - Interactions" ontwikkelde discussie (Aspen Institute, Berlijn, dec. 1980) werd uitgewerkt tot Ecoscript 14 bij de Stichting Mondiaal Alternatief.

Besproken wordt o.a. het Brandt-Rapport ("North-South, a programme for survival"), waarvan helaas moet worden geconstateerd dat de daarin voorgestane "Nieuwe Internationale Orde" geenszins een ecologische orde is, maar een traditioneel economische die leidt tot voortgaande ecologische uitputting van met name de Derde Wereld onder de schijn van "samen delen". De wortels van de uitbuiting gaan minstens tot in de middeleeuwen terug, kregen hardere vormen in de slavenhandel, maar woekeren subtieler voort in de arrogantie waarmee de hele wereld een westerse landbouw, technologie en levensstijl wordt opgedrongen. Daar overheen komt dan nog de boodschap dat die corrupte regeringen daar nodig eens orde op

Staat de traditionele landbouw echt de ontwikkeling in de weg ?

WAT IS UW PROBLEEM ?

zaken moeten stellen voor hun hongerende bevolking; notabene voor de mensen die van de beste landbouwgronden zijn verjaagd omdat daar meer profijtelijke export-produkten op dienden te worden verbouwd voor de westerse markten met kapitaal, machines, meststoffen, pesticiden en zaai-en pootgoed geleverd door westerse ondernemingen, die goede zaken doen met diezelfde verfoeide leiders".

Het hele systeem waarop het leven op aarde berust wordt in toenemende mate bedreigd? Met de enorme erosie verdwijnt ook een groot deel van de bodemvruchtbaarheid van het land. Tegelijkertijd worden grote delen vruchtbare grond aan de produktie onttrokken door de uitbreiding van steden en de aanleg van wegen. Mede door verbranden van de vegetatie schrijdt de woestijnvorming voort en is de bodem steeds minder in staat regenwater vast te houden.

Daarom moet steeds vaker worden overgegaan tot irrigatie, wat leidt tot verzilting van bodems enerzijds en tot epidemische uitbreiding van parasitaire ziekten anderzijds. Volkeren die vroeger in harmonie met de bossen leefden worden gedwongen steeds meer tot rooibouw en kaalslag over te gaan om althans kortstondig nog enig voedsel te winnen. Tot ook de laatste bossen zijn verdwenen, mede door westerse houtwinners die de beste bomen eruit halen en de resten overlaten aan houtskoolstokers en arme drommels die er hun geiten en koeien op loslaten, zodat de wouden nooit meer zullen regenereren. Steeds meer worden vruchtbare kustvlakten met hun rijke visstand voor export-landbouw benut en vervuild en vergiftigd. De lucht- en bodemverontreiniging is niet langer een typisch westerse aangelegenheid maar wereldomvattend. Op langere termijn gezien kon dit wel de grootste

Jij BENT
DOM!!

HEROVERWEGING VAN LANDBOUW- EN
VOEDSELONDERWIJS ONDER VERANDERENDE
SOCIALE EN ECONOMISCHE OMSTANDIGHEDEN.

Verslag van een IUCN werkgroep.

Jij BENT
DOM!!!

Jij BENT
DOM!!!

WIE
IS
ER DOM?

bedreiging worden voor de bodemvruchtbaarheid en de productiviteit van ecosystemen in het water en op het land, temeer daar multinationale ondernemingen ertoe neigen om meest vervuilende activiteiten te verplaatsen naar landen van de Derde Wereld.

De Groene Revolutie, die enerzijds berust op zaad-veredeling ("high yielding varieties") en anderzijds op intensief gebruik van water (irrigatie) en chemicaliën (meststoffen en bestrijdingsmiddelen) is buitengewoon kapitaal- en energie-intensief en heeft steeds minder behoefte aan mankracht, het enige waaraan de meeste ontwikkelingslanden erg rijk zijn. Naast ecologische uitputting werkt de Groene Revolutie ook sociale verstoren in de hand. Aan de hand van "Seeds of the Earth" van Pat Mooney gaat Hekstra vervolgens in op de genetische verarming.

De handel in zaden van landbouwgewassen wordt steeds maar een monopolie van de chemische industrie, die gebaat is bij de gewassen met een hoge behoefte aan meststoffen, groeistoffen en pesticiden van eigen makelij. Regeringen van ontwikkelingslanden worden deze zaken aangeprezen onder het motto van vooruitgang en tevens worden de inheemse gewassen en hun zaden in een schrikbarend tempo uitgeroeid en vervangen door de "Miracle varieties", die in de praktijk (omdat er vaak geen geld is voor de juiste hoeveelheden meststoffen en pesticiden) rampzalig door plagen worden getroffen, zodat de honger slechts groter wordt dan toen de oude inheemse gewassen werden geteeld. De trend naar verdere specialisatie in kunstmest- en pesticiden-behoefte teelten en concentratie van deze zaadhandel in de handen van agro-chemische en petrochemische multinationals is

thans voor het behoud van de genenreservoirs van onze gewassen een zorg van de eerste orde. Daarnaast is er het sociaal-economische aspect dat boeren steeds afhankelijker worden van hun leveranciers (Mooney noemt dit "the corporate crime of the century" en vraagt om internationale maatregelen). Met het verlies van wild-vormen van landbouwgewassen en geneeskrachtige kruiden, en met de uitbreiding van de bossen gaan miljoenen soorten micro-organismen en kleine bodemorganismen tevens verloren. Soorten waarvan de betekenis nog niet of nauwelijks is onderzocht. Over de hele wereld vindt een geweldige "genetische erosie" plaats, verlies van erfelijke eigenschappen, die eigenlijk alleen in stand kunnen blijven. Gezien hun grote genetische rijkdom op een betrekkelijk klein aardoppervlak moet de eerste zorg uitgaan naar het behoud van bossen en van kustsystemen (wet-lands). Het is de verdienste van de World Conservation Strategy, het belang van milieu- en natuurbeheer op zinvolle wijze te koppelen aan de noodzaak van (economische) ontwikkeling en daarvoor een systematische aanpak uit te stippelen. Daarin past een netwerk van biosfeer-reservaten die van alle typen en soorten milieus op aarde representatief gebied met alle bijbehorende genetische eigenschappen wil veiligstellen. In de Verenigde Naties is thans een World Charter of Nature (een handvest voor de rechten van de natuur) opgesteld. Men kan slechts hopen dat het een betere uitwerking zal vergaan dan het handvest voor de rechten van de mens.

(1) G.P. Hekstra, *The Green Revolution confronted with the world Conservation Strategy*; *Ecoscript 14*, Stichting Mondiaal Alternatief, 1981, Postbus 168
2040 AD Zandvoort, 46 P. fl 10,-

flitsen

● Natuur en Landschap - Aarschot klaagt steen en been over de milieu-aantastingen in de streek. Illegale stortplaatsen te Gelrode en Aarschot, illegale kappingen van jonge eiken en verontreiniging van de Moutlaak te Gelrode zijn er maar enkele van. Het is de hoogste tijd om het Natuurreservaat Vorsdonkbroek en het Natuurgebied Meetshoven te rangschikken als landschap.

● Duitsland heeft opgeroepen tot een internationale konferentie over de Noordzee teneinde tot een eenvormige Europese aanpak te komen.

● Nederland werkt aan een afslanking van de bestaande milieuwetgeving (deregulering). Zogezegd omdat de industrie er niet meer aan uit kan. Deze vragen immers vaste normen. Dat dit een dekmantel is om de kwaliteit van het milieu op te offeren, nu het bedrijfsleven met economische problemen kampt is duidelijk. Ondertussen is er een offensief tegen de deregulering aan het groeien.

● Als we de havenschepen Huyghebaert mogen geloven dan komt er voorlopig geen omleidingskanaal Oelegem - Zandvliet. Wel komt er een schuuldok voor binnenschepen.

● Pesticides Action Network (PAN) is een wereldwijde actie gericht

● een betere regeling en controle de handel in en gebruik van pesticiden in de derde wereld. Alternatieve bestrijdingsmiddelen waarbij minder chemicaliën worden gebruikt moeten worden ingevoerd.

● Beveren gebruikte verbrandingsresten van huisvuil voor wegeaanleg. Dit zogenaamde vlieg-as bevat heel wat zware metalen. Hieraan wordt nu een einde gemaakt en het reeds gestorte moet weggehaald. Uiteindelijk een duur grapje.

● De milieuprijs van de Verenigde Naties werd toegekend aan het Euro-

pees Milieubureau (EEB) voor zijn uitmuntende en gefundeerde voortrekkersrol gedurende de voorbije decade.

● De bestrijdingsmiddelenfabriek Duphar kreeg andermaal ontheffing van het lozingsverbod van giftige afvalzuren in de Noordzee. Tegen deze verdere aantasting van het Noordzeemilieu werd heftig geprotesteerd

● In Keerbergen startte een kroonkurkinzamelaktie in navolging van Gent, Deurne, De Pinte en Groot Heist/Berlaar. Wie volgt?

● Het Zeebrugge-LNG-projekt (22 miljard in plaats van 12) kan Distrigas de strop omdoen als het wordt voortgezet. Het zal bovendien nog resulteren in een hogere aardgasprijs.

● Sinds het 'Nationaal Komitee voor Weekendverblijven' de werkgroep open ruimten op 17 augustus 1982 ostentatief verlaten heeft is er geen enkele stap meer genomen om aan het probleem van de weekend-verblijven 'iets' te doen. Een goeie taktiek van hen natuurlijk om de zaak te blokkeren. Maar...

● Jachtvergunningen worden in de diverse Lid-Staten van de Europese Gemeenschap nog steeds geleverd door een wirwar van instanties. Slechts in enkele landen zijn deze gekoppeld aan een jachtexamen (theoretisch en/of praktisch). Een eenvormig jachtverlof met vergelijkbaar jachtexamen is in de E.G. echter nog niet voor morgen. Initiatieven dienaangaande werden op de lange baan geschoven.

● De Nederlandse Milieuminister die met veel omhaal besloot geen kernafval in zee meer te storten maar op land te stockeren komt op zijn standpunt terug en wil het dan toch in de zee kwijt. Of dit alsnog zal lukken?

M.B.

MILIEUBELEID IN BENELUXVERBAND

Roeland Dirks

De Benelux Economische Unie (B.E.U.) is een intergouvernementele organisatie. De leden van de verschillende commissies zijn ambtenaren, die worden aangeduid door hun nationale overheden. In het driemaandelijkse tijdschrift "Benelux" wordt een overzicht van de werkzaamheden gepubliceerd, dat ook in het jaarverslag van de regeringen aan de Raad-gevende Interparlementaire Benelux-Raad is opgenomen. De algemeen secretaris heeft initiatiefrecht, d.w.z. dat hij punten ter behandeling kan voorstellen. De milieuverenigingen maken weinig gebruik van de mogelijkheid om klachten over overtredingen van vastgestelde normen te melden, omdat zij meestal de weg niet vinden. Hopelijk zal dit artikel de betrokkenen aanzetten om zich meer te beroepen op deze klachten-procedure.

Ruimtelijke ordening

Binnen het Unieverdrag zijn een aantal commissies gevormd, die voor het milieubeleid van belang zijn, omdat hun activiteiten betrekking hebben op de ruimtelijke ordening, de milieuhygiëne, het natuurbehoud en de landschapszorg.

De bijzondere commissie voor de "Ruimtelijke Ordening" werd ingesteld in 1969 en opgedeeld in vier gebieden: "West" voor Oost en West Vlaanderen en Zeeland, "Midden" voor Noord-Brabant en Antwerpen, "Oost" voor Belgisch en Nederlands Limburg plus Luik en "Zuid" voor de beide Luxemburgen en Namen. De eerste vijf jaar werden concrete toestanden aangepakt, maar het besef groeide dat beleidscoördinatie slechts mogelijk is op grond van plannen. Daarom werden structuurschetsen opgesteld voor de grens-zones.

De Westerschelde als drager van de transportfunctie, de zeehavenpotentialiteit maar ook van een waardevol ecosysteem van het getijdenmilieu.

De struktuurschets voor het Westerscheldebekken is inmiddels goedgekeurd door de regeringen en geldt als beleidsvoornemen. Het openhouden van de ruimtelijke mogelijkheden voor de aanleg van het Baalhoekkanaal is erin opgenomen. In het streekplan Oost-Zeeuws-Vlaanderen is deze reservering echter geschrapt. Daar de waterverdragen bilateraal worden geregeld tussen Nederland en België, komt de Benelux Economische Unie als zodanig niet aan bod bij de besprekingen.

De algemene beschouwingen van de globale struktuurschets inzake "Ruimtelijke Ordening" zijn afgerond. In de volgende fase zullen de beleidsopties worden beschreven.

Voor de streek-en gewestplannen langs de grens is de raadpleging verplichtend. Het voornemen bestaat om ze op gang te brengen op het niveau van de gemeenten. De samenwerking in de grensgebieden verloopt via de hoofdsteden, maar het is de bedoeling om in de toekomst de lagere overheden daarbij te betrekken.

Milieuhygiëne

De onzekerheid m.b.t. de waterverdragen beïnvloedt de Benelux-activiteiten inzake oppervlaktewater, die zich daardoor noodgedwongen beperken tot onderzoek. Inzake luchtverontreiniging kwam een grensoverschrijdend akkoord. Het beleid i.v.m. giftige afvalstoffen laat te wensen over, omdat de overheden geen vat krijgen op de illegale storters. Momenteel worden pogingen gedaan om de toestand te verbeteren en om het wettelijk begrip "toxische afvalstof" beter af te bakenen. Op het gebied van geluidshinder werden metingen verricht en werden de resultaten gerapporteerd. Ze hebben

betrekking op de toestand te Antwerpen Linker-Scheldeoever-Land van Saafingen en Sas van Gent-Zelzate.

Natuur- en Landschapsbescherming

De Benelux-overeenkomst op het gebied van de jacht en de vogelbescherming heeft ongetwijfeld een positieve invloed: de wetgevingen werden gewijzigd en de lijst van de jaagbare soorten aangepast). Het jachtexamen werd gereguleerd en een jachtplan behoort nu tot de mogelijkheden.

De Benelux-overeenkomst inzake natuurbehoud en landschapsbescherming werd ondertekend en is voorwerp van ratifikatie in de drie landen. Op grond daarvan kan werk worden gemaakt van de grensoverschrijdende natuurgebieden en landschappen, met de nadruk op hun bescherming en beheer. De grensparken zullen dan een internationaal statuut krijgen. Intussen is de inventarisatie van deze gebieden klaar. Ze gaat verder dan een loutere opsomming. Vermoedelijk zal deze overeenkomst nog dit jaar worden geratificeerd.

Het grensoverschrijdend complex van Hageven-Malpnie-Plateau in het Benelux-Middengebied.

Informatie en dokumentatie

De hoofdzetel van de Benelux-Economische-Unie is gevestigd te Brussel Regentschapsstraat 39 (tel 02/513.86.80). Deze organisatie heeft volgende interessante dokumenten uitgegeven :

- Aktieprogramma van de Sektie "Natuurbehoud en Landschapsbescherming", 22.11.1977.
- Aanbeveling inzake de samenwerking bij de bestrijding van grensoverschrijdende luchtverontreiniging, 14.11.1978.
- Rapport van Gezamenlijke Belgisch-Nederlandse geluidsmetingen in het grensgebied van Oost-Zeeuws-Vlaanderen en het geplande industriegebied van Antwerpen-Linker-

oever, Oktober 1979.

- Aanbeveling inzake wederzijdse meting betreffende de overdracht van toxische en gevaarlijke afvalstoffen en afgewerkte olie tussen de Beneluxlanden, 17.10.80
- Benelux-overeenkomst op het gebied van Natuurbehoud en Landschapsbescherming, 14.05.1981.
- Benelux-globale struktuurschets inzake Ruimtelijke Ordening. Deel I, Algemene Beschouwingen, Juli 1981.
- Raadgevende Interparlementaire Benelux-Raad. Ontwerp-struktuurschets voor het Westerscheldebekken, 21.06.1982.
- Jaarverslag van de Bijzondere Kommissie voor het Leefmilieu over de periode van 1 juli 1981 t/m 30 juni 1982.

ECOLOGISCH VERANTWOORDE PREVENTIE VAN VOGELSCHADE

Pierre Maréchal

→ (Deel 1)

*Sinds 6 april 1981 is in de EG een vogelrichtlijn van kracht. Deze vogelrichtlijn is het resultaat van vele acties waarbij de Stichting Mondiaal alternatief veel van zich liet horen in Nederland. In bijlage V van deze richtlijn wordt ondermeer de 'uitwerking en ontwikkeling van ecologische methoden voor de preventie van vogelschade' geëist. Omdat overheden noch de betrokkenen kennelijk haast maken met dit punt (waar economische en ecologische belangen mekaar raken) is door Mondiaal Alternatief een projekt gestart: *Ekologische en Economische Betekenis van Vogels (Ekologische Preventie van vogelschade, E.E.B.V. (Ecoscript, 12N). Uitvoerder hiervan is Pierre Maréchal. Het projekt wordt begeleid door een advieskommissie bestaande uit ambtenaren, wetenschappers en vogeldeskundigen uit verschillende instellingen.**

Mens en vogel konflikt

Sinds de mens landbouwer is geworden en aanspraak is gaan maken op een stukje van de bodem is de basis gelegd voor probleemsituaties. Immers, de mens is een organisme als ieder ander en kan dus rekenen op kompetitie. Het vernuft van de mens maakt dat er grove ongelijkheid bestaat tussen de partijen en veelal verloren de andere organismen. Dit geldt voor veel organismen die deel uitmaakten van het

ekosysteem. We zijn wel eens geneigd te stellen dat dit voor schimmels, insecten en veel planten kennelijk niet opgaat gezien de enorme hoeveelheden pesticiden die in de landbouw moeten worden gebruikt. We vergeten daarbij dat deze bestrijdingscampagnes eigenlijk gericht zijn tegen een beperkt aantal soorten. Veel anderen zijn reeds verdwenen omdat zij het in die monokultures niet meer konden bolwerken. Anderen lijden ernstig onder de manier waarop de mens met het ecosysteem omgaat. Er is dus sprake van standplaats- en voedselkompetitie. Wanneer we het schadecomplex enigszins willen analyseren is dat de eerste faktor waarvan wij ons bewust dienen te zijn.

Het tweede element bestaat hierin dat wij de situatie zodanig in stand houden dat er een min of meer 'statistisch' milieu ontstaat (Met statisch wordt hier bedoeld het middels cultuurmaatregelen tegen gaan dat natuurlijke dynamische processen zich voltrekken. Bijvoorbeeld: weiland blijft weiland, akkerland blijft akkerland). Dit druist in tegen de natuurlijke wetmatigheden die gebaseerd zijn op kringloopprocessen en niet op rechtlijnige doelgerichte economische belangen (-wensen). Gevolg: de neiging van organismen om krachtens hun bouw verandering daarin aan te brengen en zo hun standplaats te bezetten (ekologische niche).

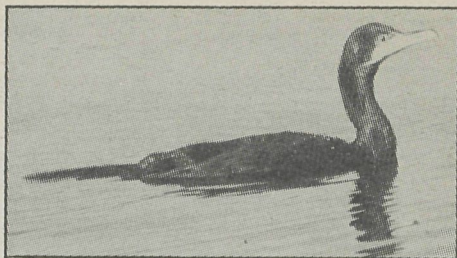
Er bestaat niet zelden een 'verbond' tussen planten en dieren die elkaar nodig hebben (bijvoorbeeld relatie vrucht-vogels voor de verspreiding).

Omdat de planten eerder in de loop van de evolutie zijn ontstaan richten de vogels zich naar hen en ... komen er op af.

Deze drie beginselen vormen de basis voor het ontstaan van het economische konflikt tussen mens en vogels. Een heel oud konflikt waar we nu niet op in gaan. Waar we in dit artikel wél over gaan praten is het verschil tussen de huidige ad-hoc, emotionele, kultuurgebonden en door technische inzichten gestuurde afweer van vogelschade en ecologisch verantwoorde preventie. Hiervoor nemen we drie van de zeven reeds onderzochte vogelsoorten, die allen een verschillend beeld opleveren.

Aalscholvers

In onze streken zijn aalscholvers altijd door de mens bestreden. De mens zag hen als konkurrent omdat aalscholvers voornamelijk van vis leven, vis die men anders zelf had kunnen vangen. Zo was de algemene opvatting. Daarnaast was de aalscholver leverancier van vlees. De jongen werden uitgehaald en in pasteten verwerkt. Er bestaat zelfs een wetenschappelijke studie die deze handelswijze als beheersmaatregel aanbeveelt. De preventie bestond verder gewoon uit het vernietigen van kolonies en afschot. Wanneer we de problemen met ecologische inzichten aanpakken krijgen we een totaal ander beeld (zie Ekoscript 12.02). De aalscholver vervult in het ecosysteem als top-predator een signaalfunctie voor de mens met betrekking tot de waterkwaliteit en het vangen van vissen is een uitdunningsfaktor waardoor de overblijvende vissen in staat zijn om beter uit te groeien. De aalscholver krijgt aldus functies die direkt of indirekt economisch belang zijn voor de mens. Nu blijkt

De Aalscholver - een viseter - heeft als elk ander in het wild levende diersoort recht op bestaan.

uit onderzoek, dat we niet bang behoeven te zijn voor 'overbevissing' door aalscholvers in open wateren. Dit ligt anders bij afgesloten wateren zoals vis-of kweekvijvers. Daarin leven vissen in een zodanige dichtheid, dat het ecologisch optimum wordt overschreden. Iedere predator zal dientengevolge activiteiten ontwikkelen waardoor uiteindelijk een betere verhouding tussen vissen en andere milieukomponenten zal ontstaan. Dit is hun rol, hun ecologische niche. Een ander aspekt dient zich hierbij aan; vijvers zijn afgesloten en de aalscholvers zullen een vistraditie ontwikkelen tussen kolonie en visgronden. Het spreekt vanzelf dat een eigenaar hiermee niet gelukkig kan zijn. Dat feit (het economisch belang) wordt in het projekt EEBV evenwaardig gewogen als het ecologische belang. Dat wordt door drie elementen gemotiveerd;

- de onderzoekingen verricht op het Instituut voor Milieu Vraagstukken (VU/Amsterdam) naar natuurfuncties,
- de verplichtingen, doelstellingen en ecologische onderbouwing van de EG.-vogelrichtlijn,
- de Ontwerpwet - Milieueffect Rapportage.

De functies van de soort ter versterking of instandhouding van de

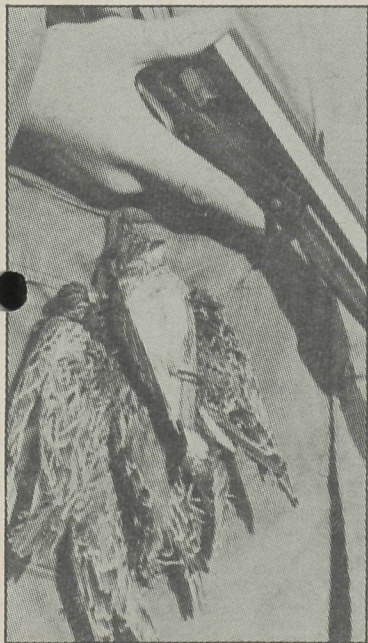
draagkracht van het betreffende ecosysteem zijn van algemeen belang, zeker naarmate de natuur schaarser wordt. Gelukkig wordt dit steeds meer begrepen, hetgeen te merken is aan de EG.-vogelrichtlijn en het Ontwerp van de Wet-Milieu-effekt rapportage. Omdat (in dit geval) de eigenaren

van vis (-kweek) vijvers kunnen weten dat, indien zij aalscholvers op hun vijvers krijgen, de schade zeer groot zal zijn, moet worden verwacht dat afdoende voorzorgsmaatregelen bij de inrichting worden genomen. Het is een normale investering om tot produktie van vissen te kunnen komen. Dit houdt in dat dergelijke vijvers van het open milieu geïsoleerd dienen te worden (bijvoorbeeld door inkooien of het gebruik van gevorderde kweektechnieken).

Aalscholvers kunnen op andere manieren eveneens nadeel berokkenen bijvoorbeeld voor kultuurbos. Daar gaan we nu niet op in, hierover is in het betreffende rapport een en ander gezegd.

Veldleeuwerik

Algemeen wordt de veldleeuwerik in onze streken gezien als nuttige vogel waaraan je veel plezier kunt

De Veldleeuwerik

beleven. Voor veel mensen maakt zijn zang onderdeel uit van de 'buitenbeleving' en dat geeft hen voor de mens een recreatiefunctie. Een ander aspect (waar velen niet gelukkig mee zijn) is de reservoir-functie. Omdat het (gedeeltelijk) trekvogels betreft, 'leveren' landen waarbinnen de soort bescherming geniet eigenlijk veldleeuweriken voor de jacht in landen waar dat niet zo is.

Schade door vogels kan ontstaan wanneer aan één tot twintig verschillende ekologische factoren vanuit de vogels wordt voldaan : het betreft factoren die tot de biologie van de soort behoren en waarvan effecten op de omgeving zijn te verwachten.

Voor de veldleeuwerik is dat het sterk gekoncentreerd voorkomen op bepaalde plaatsen in hun winterkwartieren of tijdens de trek. Die plaatsen zijn voornamelijk Oost-Engeland, Israël en hier en daar in landen rond de Middellandse Zee. Met dit verschil dat hier sprake is van schadeuitlokking door de mens. Deze veldleeuweriken hebben zich goed aangepast aan de menselijke cultuur. Sinds zij vanuit de natuurlijke steppeomgeving de door de mens gevormde kultuursteppe hebben bevolkt zijn zij verhoudingsgewijs meer plantaardige kost gaan pikken. Lange tijd ging dat goed, maar sinds de intensivering, de grootschaligheid, zijn intrede

heeft gedaan is de verscheidenheid aan veldkruiden en insecten afgenomen. Het gebruik van herbiciden leidt er toe, dat voor de veldleeuweriken eigenlijk alleen nog maar door de mens aangeplant voedsel is te vinden op de plekken waar zij zich van nature concentreren. Gevolg : kans op schade aan jonge kiemplantjes. Preventie-maatregelen kunnen gemakkelijk worden genomen, maar dat vereist meer ekologisch inzicht dan tot nu toe gebruikelijk is. De veldleeuwerik pikt veel snuitkevers en slakhuizen, hetgeen voor de landbouwer voldoende reden kan zijn om hier en daar verstrooid wat terrein braak te laten liggen. Of moet er middels bestemmingsplannen terreinen voor worden aangewezen ? (Ekoscript 12.08 N)

(Wordt vervolgd)

Het project EEBV is onafhankelijk en wordt niet gesubsidiëerd. Het wil informatie verzamelen en verstrekken waarin de ecologische onderbouwing is ingebakken. Het is gebleken dat de hierbij gehanteerde methode zinvolle vruchten afwerpt. Op deze wijze hopen wij een weg te openen naar actief natuurbeheer waarbij voor mens en milieu ontwikkeling mogelijk blijft. Het gaat hierbij om toegepaste ecologie die een stuk vernieuwing teweeg kan brengen. Het project kan iedere steun (financieel en middels toezending van informatie, artikelen e.d.) gebruiken.

Inlichtingen : Projekt EEBV, Postbus 1187, 5602 EINDHOVEN

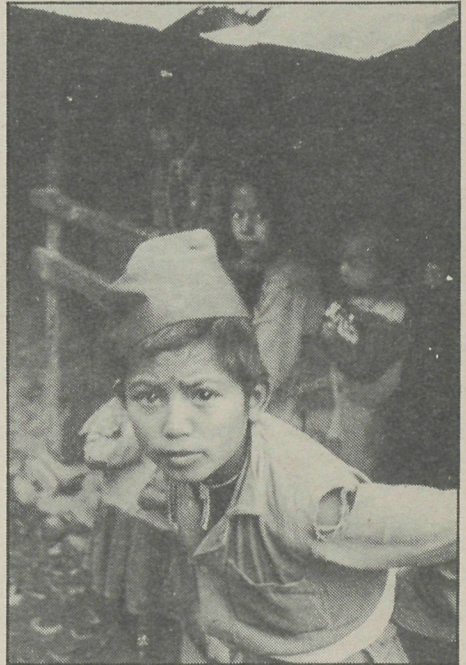
NAAR EEN MONDIAAL BEWUSTZIJN DOOR MILIEUEDUKATIE

Roeland Dirks

Naar aanleiding van het jongste kolloquium, georganiseerd door het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie te Antwerpen, over de gemeenschappelijke functie van de natuurgids, werd een poging gedaan om de schijnbare kloof te overbruggen tussen de homo sapiens en de homo ludens, of m.a.w. tussen de wetenschap en de realiteit van elke dag. Daarbij werd geen thesis verdedigd. Wel werden de resultaten van lijvige studies en de konklusies van indrukwekkende rapporten getoetst aan ervaringen verworven in een moderne samenleving, die in volle evolutie is.

Natuurvervreemding doorbreken

Natuureducatie is een begrip geworden. De jongste jaren is ze er in geslaagd de algemene natuurvervreemding te doorbreken. Daardoor is de belangstelling voor plant, dier en landschap bij de bevolking toegenomen. In een poging om de aandacht voor het natuurgebeuren te verruimen, werden ook het weer en de sterren opgenomen in het vormingswerk. Dit alles heeft geleid tot de opleiding van natuurgidsen. In Vlaanderen zijn er momenteel ruim tweeduizend, in Nederland ruim vijfduizend. Dit kader van deskundigen wordt in ruime kring aanvaard, waardoor de houding van vele mensen ten aanzien van de natuur voortdurend in positieve zin verandert. De schoonheid van de natuur wordt daardoor meer bewust ervaren; het inzicht in haar samen-

Nepal :

"Milieuëdukatie ? Nooit van gehoord!"

hang neemt toe, evenals het respect voor het leven in al zijn facetten. Het gevolg is het groeiend besef dat natuurbescherming een elementaire plicht is, zowel van elk individu als van alle bewindslieden. Toch is deze ontwikkeling nog teveel gericht op het inpassen van de natuur in de ekonomie en van de natuurgidsen in het technokratisch besluitvormingsproces. Ze sluit wel volledig aan bij bij de Wereldstrategie voor Natuurbehoud die bijgevolg aan een kritisch onderzoek wordt onderworpen.

Ekonomische belangen gaan voor

De Wereldstrategie voor Natuurbehoud (WCS) werd op 5 maart 1980 gelijktijdig overal ter wereld bekendgemaakt. Ze kwam tot stand op initiatief van de Internationale Unie voor het Behoud van de Natuur en Natuurlijke Hulpbronnen (I.U.C.N.), in samenwerking met het Wereldnatuurfonds (WWF), het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP), de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties (FAO) en de Educatieve, Wetenschappelijke en Culturele Organisaties (UNESCO). Ze beoogt weliswaar de bescherming van de natuur, maar dan uitsluitend in het licht van economische belangen. Praktisch is deze strategie erop gericht om zoveel mogelijk kennis en inzicht te verwerven in de relatie mens-natuur en op het massaal doorgeven van deze verworvenheden, met de bedoeling de houding en het gedrag van een zo groot mogelijk aantal mensen te veranderen. Natuuredukatie blijft echter ondergeschikt aan wetenschap, economie en techniek. Hierdoor gaat de Wereldstrategie voor Natuurbehoud voorbij aan het mondiaal bewustzijn, dat de moderne milieubeweging kenmerkt.

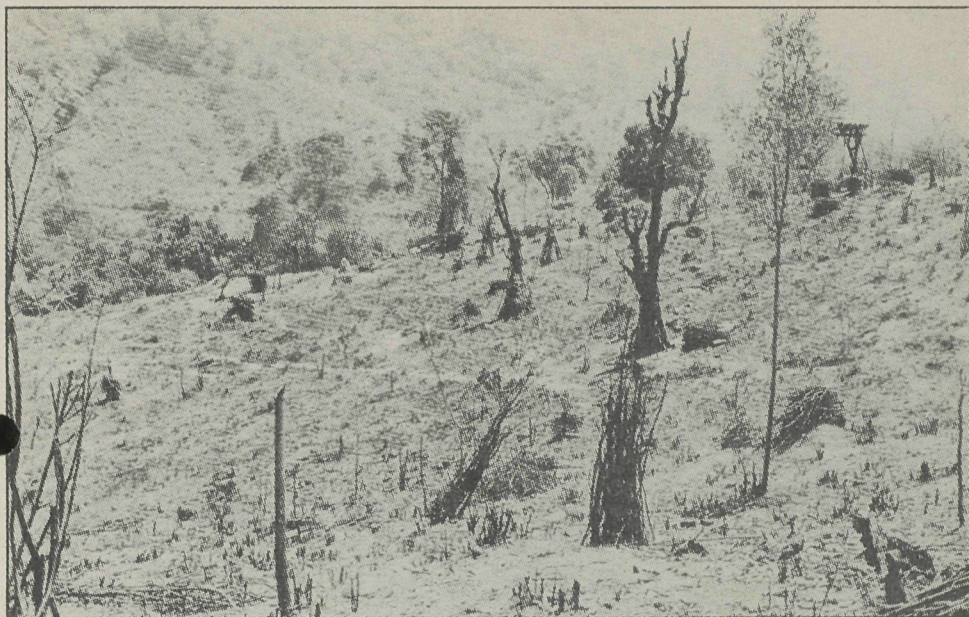
Mondiaal bewustzijn

Milieuedukatie is ruimer dan natuuredukatie, omvat in wezen alles en gaat iedereen aan. Zo bekeken, beoogt de milieuedukatie een mondiaal bewustzijn door permanente vorming, gericht op nieuwe inzichten over de samenhang tussen mens en milieu. Uiteraard is het beoogde resultaat veelomvattend: het leven niet alleen in stand houden, maar ook aangenaam maken. Wegens de machteloosheid van de natuuredukatie, tracht de milieuedukatie de nodige macht te verwerven door politiserende activiteiten. Daardoor is ze sterk maatschappelijk geëngageerd.

Door milieuedukatie wil de milieubeweging niet terug naar vroeger, maar wel het gezond verstand herwaarderden, de spiraal van ellende doorbreken en de milieuproblematiek bij alle maatschappelijke discussies betrekken.

Het gezond verstand is datgene wat onder de mensen leeft en een gepaste kritiek mogelijk maakt op de schijnbaar onaantastbare status van de deskundige en vooral op zijn soms grenzeloze presentatie.

Uiteraard blijven wetenschap en techniek belangrijke verworvenheden, maar met deeldenkers alleen is geen fundamentele vooruitgang meer mogelijk. Mens en milieu, economie en ecologie, zijn niet strijdig, even de behoeften van de mens en de daar aan verbonden natuurlijke beperkingen. Wat wel tot conflicten leidt zelfs op wereldschaal, is een bepaalde opvatting van de economie. Zo gezien wordt de huidige spiraal van ellende veroorzaakt door de groei-economie, die steunt op ongelijke economische verhoudingen. Om dit te veranderen moeten vakbonden, levensbeschouwelijke groeperingen en politieke partijen het ideeëngoed van de milieubeweging herwaarderden, in hun besluitvorming opne-

Sri Lanka :

Platgebrande hellingen laten water en wind vrij spel. Snelle herbebossing is van het hoogste belang voor de natuurlijke plantengroei.

men en de milieuedukatie daadwerkelijk steunen. Dit kan ondermeer door plaatselijke, konkreet ervaren situaties ernstig te nemen en bewust als inspiratiebron te erkennen voor nieuwe beleidsopties op lange termijn. Daaraan zijn uiteraard een aantal edukatieve processen verbonden, die in de werking moeten worden ingeschakeld.

Nieuwe dimensie inzake edukatie

Het onderwijs en de vormingsorganisaties in Vlaanderen kunnen deze trend bevorderen door in hun programma's de milieu- en ontwikkelingsproblematiek stelselmatig op te nemen en ze een nieuwe dimensie te geven. Thema's zoals derde wereld, bewapening en werkloosheid lenen zich daartoe uiteraard biezonder goed, op voorwaarde dat telkens de relatie wordt gelegd tussen de Vlaamse situatie en de toestanden elders in

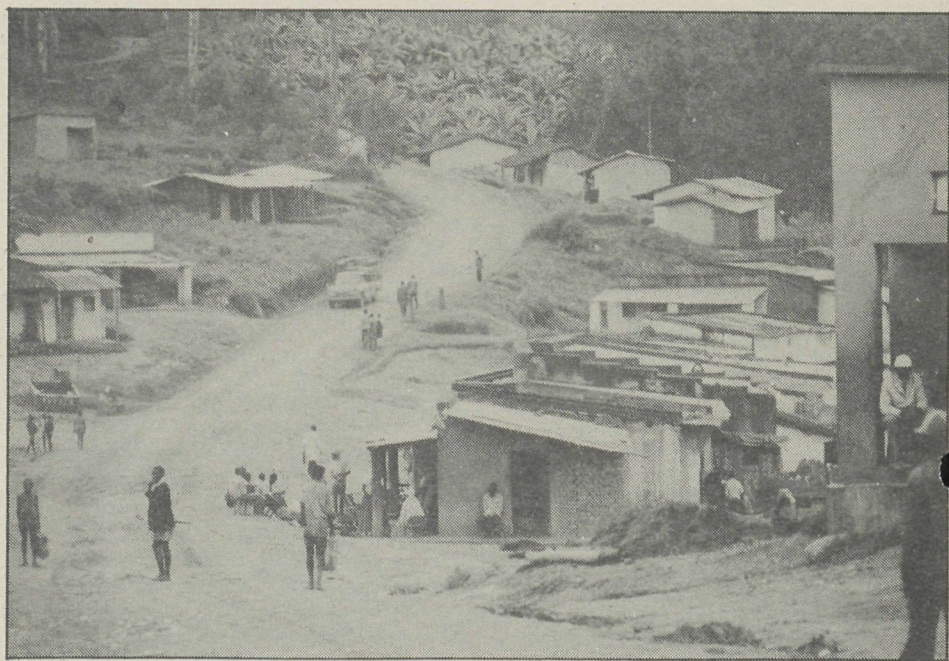
de wereld. Daarbij wordt niet alleen beroep gedaan op instellingen en personen uit Vlaanderen, maar ook uit het buitenland.

De inhoud van dergelijke vormingsprogramma's uitwerken, is een opdracht die verder reikt, dan de doelstellingen van deze uiteenzetting. Aangezien het milieu- en der wereldprobleem doorgaans als abstrakt en ver weg wordt ervaren, zijn enkele konkrete voorbeelden hier wel op hun plaats. Over- en onderontwikkeling zijn het rechtstreekse gevolg van ongelijke machtsverhoudingen. In de onderontwikkelde landen leiden ze tot honger en armoede, ontbossing en erosie. Zo bekeken is het verband tussen bijvoorbeeld watervervuiling hier en de vernieling van het tropisch regenwoud daar zonder meer duidelijk. De wijze waarop de waterzuivering in de overontwikkelde landen wordt aangepakt, is in wezen niet meer dan het bestrijden van de gevolgen van deze vorm van veront-

reiniging. Een schijnoplossing dus, die het bestaan van het probleem wettigt. De strategie van de milieuedukatie is heel anders : ze beoogt een aanpak aan de bron, samen met een afspraak van de asymmetrie van de macht. In de praktijk komt dit neer op matiging in de industrielanden in plaats van het bevorderen van projecten in ontwikkelingslanden en op solidariteit hier, gericht op daadwerkelijke (dus ook economische) autonomie daar.

Trouwens op enigszins beperktere schaal komt de relatie tussen natuur en milieu in industrielanden nu reeds ongemeen scherp tot uiting. De verplaatsing van het afvalprobleem van het land naar de zee en van de lucht-

vervuiling naar het oppervlaktewater zijn daarvan flagrante voorbeelden. Hier helpt op termijn geen symptoombestrijding meer en daarvan zijn zelfs deskundigen zich bewust. Tot nu toe weigeren de machthebbers dit te bekennen. De milieuedukatie heeft als opdracht de bevolking te overtuigen dat bijvoorbeeld de meren in Noorwegen, Zweden en Canada, de Baltische en Middellandse zee stervende zijn, ter gevolge van ongelijke machtsverhoudingen, die moeten worden rechtgetrokken...om mondiaal te overleven. Overigens is de voedingsbodem voor milieuedukatie in bijvoorbeeld Rwanda, Nepal en Sri Lanka gunstiger dan bij ons, omdat de jonge generatie daar nog waarden heeft, die wij hier al lang verloren hebben.

Rwanda :

Bewoning en bananenkultuur verdringen het evenaarswoud ; de kloof tussen arm en rijk en milieubesef in noord en zuid wordt alsmaar dieper. Milieuedukatie hier en ginder is dringend nodig om daaraan te verhelpen.

MINISTER LENSSSENS LEGT PRIORITEITEN...

Ward Hermans

In "De Volksmacht" blad van de christelijke vakbond ACV, heeft minister Lenssens de krachtlijnen van zijn beleid uiteen gezet in 2 artikels. Ward Hermans, ex-voorzitter van BELT (Beter Leefmilieu Tessenderlo heeft daar zo zijn bedenkingen bij...

De minister heeft het over "de strenge voorwaarden die de overheid aan de bedrijven oplegt". In Tessenderlo zorgt Phillips Petroleum (PP) sinds zijn start voor stank in alle gradaties. Het bedrijf betaalt weleens doktersrekeningen. Zijn de voorwaarden dus streng genoeg? BELT heeft van in den beginne gezegd dat de voorwaarden waardeloos zijn. Op de Coördinerende Werkgroep Tessenderlo (CWT) was mijn vraag wat met "erge geurhinder" bedoeld werd. Antwoord: De interpretatie gebeurt momenteel door het bedrijf zelf. Er dient gezocht te worden naar een meer objectieve maatstaf. De fabriek verricht vooraf metingen, alvorens te beslissen of de reukhinder "ernstig is". Vóór het bedrijf er was, verzette Tessenderlo zich in een referendum tegen de komst van PP (op 6281 geldige stemmen waren er 5866 neen-stemmen). Door de overheid en de stankproducent werd toen bij hoog en bij laag beweerd dat er geen hinder zou zijn door de strenge voorwaarden. NU worden "aromagrammen" aangelegd van de gemeten stank, nu worden

mensen ziek. Het stinkt dus. En dat is erg, want de mensen zijn bedrogen. Vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen is minister Lenssens (uitgenodigd door plaatselijke partijgenoten en in aanwezigheid van kandidaten) in de ergst getroffen wijk, de Hofstraat, komen beweren dat hij streng zou optreden... bij overtreding van de exploitatievoorwaarden. Words, words words. De Directeur - generaal van de arbeidsveiligheid Dr. G. Bens had in een rapport (7.7.81, P 3) trouwens al vastgesteld dat PP produceerde "in strijd met de opgelegde exploitatievergunning"... De minister zegt: "Men kan op elk moment inzake vergunning aanpassen". Dat trukje gebruikte minister Lenssens ook op de radio (Het Kraaienest 11/9/82): "Door de bestendige kontakten van onze ingenieurs van de technische inspectie met het bedrijf (stank producent PP is bedoeld) zijn we in staat om regelmatig ook de uitbatingsvoorwaarden nog te verstrengen en aan te passen zodanig dat de risico's op stankhinder nog verminderen". Daarover schreef ik hem een brief met de vraag een kopie te sturen van de door hem bedoelde "verstrengingen" en "aanpassingen" (op 25/9/82). Op 27/10 herhaalde ik mijn verzoek, op 4/11 krijg ik als antwoord dat mijn brieven op de al genoemde CWT "zullen besproken worden". Wat zegt men op 8/11 op die vergadering? "Volgens de procedure van het ARAB wordt de aanpassing momenteel uitgewerkt door de Administratie."

Inspraak

"Voorkomen is beter dan genezen", lees ik in één van de twee artikels. Ook hier past een illustratie. In het centrum van Tessenderlo staat nog een vervuulende fabriek : Tessenderlo Chemie. Niemand wil deze vervuiler dicht, wel proper. Ongeveer 140 bezwaarschriften van scholen, verenigingen, wijken, partikulieren, vragen dat. Onlangs kreeg TC nieuwe(?) exploitatievergunningen voor 30 jaar! ... Zonder dat de overheid en deze fabriek garanties gaven ter verbetering van het milieu in de streek. De eerder genoemde CWT wilde omtrent deze vergunningen geen advies geven aan de bestendige deputatie. Zo liet de overheid een unieke gelegenheid voorbij gaan om aan hoognodige sanering te doen, ondanks voorstellen terzake van Beter Leefmilieu Tessenderlo.

"De vervuiler moet betalen" klinkt ook mooi.

Phillips Petroleum heeft (volgens een krant 50 miljoen) overheidssteun ontvangen ... om milieuvriendelijk (!) te werken. Was het bedrijf dan nog niet stankdicht ? Wie betaalde die miljoenen ? Ondertussen gebeuren er (stank-) metingen door IHE en SCK. En wie betaalt ? Je mag 3 X raden. Bovendien opperen Minister Lenssens en (nu ex-) burgemeester Liersoens met zijn aanhang een oplossing voor de ellende : de onteigening van de

ergst getroffen wijk, de Hofstraat dus. En wie zal dat betalen ? Voor alle duidelijkheid wil ik eraan toevoegen dat de bewoners ALLE hulp verdienen die ze kunnen krijgen. Maar de overheid houdt het bedrijf in feite nog altijd een hand boven het hoofd. De ongewenste vervuiler mag ongestraft blijven, de mensen moeten ophoepelen, voor hun bestwil dan nog... tenzij de Raad van Stat binnenkort beslist dat de vergunning van PP nietig is.

"Vooral het onderwijs mag niet afzijdig blijven" konden we lezen. Mooi én waar, maar het accent wordt verkeerd gelegd. De verantwoordelijkheid blijft bij de minister en zijn beleid. Voorlichting helpt natuurlijk, maar wetten zijn beter. Zo kan men de kleine verbruiker wel een schuld bewustzijn aanpraten als hij v.b. voedingswaren in wegwerpverpakking koopt. Voorlichting dus, maar er is beter : een wet die deze plasticverpakking verbiedt en statiegeld oplegt voor flessen en (bepaalde) blikjes. Zoals in Oregon (V.S.) : verbazingwekkend hoe de vervuiling verminderde én (door ook nog andere milieuwetten) de werkgelegenheid... steeg. Een succes om na te volgen... als men durft ! Voor mij moet vooral verhinderd worden dat afval GEPRODUCEERD wordt.

Slotbeschouwing. Dat PP er nog staat tegen de wil van de Looise bevolking, dat de kollektor onbruikbaar is (4,6 miljard weggegooid !) is NIET de schuld van de kleine man maar hij zal er wel zwaar voor betalen. "De macht van het volk moet groter zijn dan de macht van de staat", las ik in een christelijk maandblad. Voorwaar een mooie gedachte.

Promotiekampagne

De eerste 100 nieuwe abonnees van MILIEURAMA krijgen gratis het boek : "Uitspraken omtrent verkeer" (192 blz).

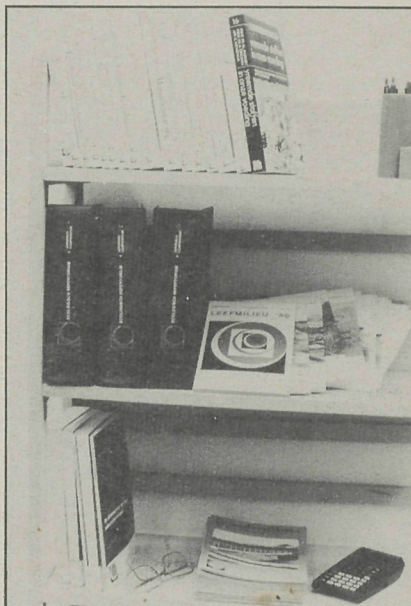
300 fr. (jaarabonnement) overmaken op rek. 427-9082201-48 van BBL-Vl., Aarlenstraat 25 te 1040 Brussel, met vermelding : Milieurama - verkeer.

Voor uw milieu-informatie :

- Bibliotheek
- Publikaties
- Bemiddeling
- Normen
- Adressen
- Wetgeving
- Advies
- Techniek
- Bibliografieën
- Referenties
- Audio-visuele middelen

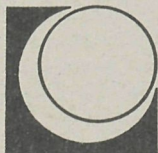
Eigen publikaties :

- Juridisch Compendium
- Monografieën 'Leefmilieu Nu'
- Reeks 'Leefmilieu-documentatie'
- Reeks 'Leefmilieu-Dossiers'
- Tweemaandelijks Informatieblad

Voordelen voor abonnees op het Informatieblad (abonnement 1982:BF 150)

- 20% korting bij aankoop van monografieën Leefmilieu Nu en Leefmilieu-Dossiers
- op aanvraag een gratis exemplaar van de brochures 'Leefmilieu-documentatie'
- toegang tot de bibliotheek
- prioritaire dienstverlening

STICHTING LEEFMILIEU

onder de auspiciën van de KREDIETBANK

p/a Rockoxhuis - Kredietbank

Keizerstraat 8 - 2000 Antwerpen

tel.:(03) 231 64 48

Korte berichten

Kernenergie eens te meer in vraag

Tijdens het energiedebat in de Senaat is de voorbije week eens te meer gebleken hoe diep de meningsverschillen zijn inzake het energiebeleid. Deze hebben betrekking op de behoeften aan elektriciteit, de kostprijs van nieuwe kerncentrales, de zgn. compensaties, de regelingen voor kernafval, de invloed op het leefmilieu (radioactieve en thermische vervuiling), enz. Komen daar bij nog een mogelijk driehoeksovereenkomst met Nederland en Frankrijk voor de levering van kernenergie en de dreigende overcapaciteit aan elektriciteit, die de bouw van een Limburgse steenkoolcentrale overbodig zou maken.

De Verenigde actiegroepen voor Kernstop hebben op deze toch wel chaotische toestand gereageerd op een perskonferentie op 15 maart j.l. te Brussel in de lokalen van de Bond Beter Leefmilieu door de ekologische grenzen van het energiebeleid te benadrukken, evenals door het beperken van energieverliezen en het aanwenden van hernieuwbare energiebronnen voorop te stellen. Gezien de overcapaciteit van elektriciteit zijn nieuwe kerncentrales overbodig. Doel V mag er dus niet komen. Wel moeten we meer doen met minder energie. Onder het motto "Nog meer kerncentrales, da's geen werk" organiseren de Verenigde Aktiegroepen voor kernstop dan ook een betoging op zaterdag, 14 mei aanstaande om 14 u 30 op de Groenplaats te Antwerpen.

Dezelfde dag is er vanaf 17 uur animatie voorzien aan het Kattendijkdok, evenals een benefiet - avond vanaf

**NOG MEER KERNCENTRALES
DA'S GEEN WERK!**

19 u 30 nabij de loodsen 3,4 en 5 van het Kattendijkdok - West te Antwerpen.

Te Chooz gaat op 22 en 23 mei aanstaande een anti-nukleair feest door en momenteel loopt er ook een petitie-actie tegen het dumpen van kernafval in zee op initiatief van de Brugse Aktiegroep voor Kernstop (B.A.K.S.). De tekst van deze petitie luidt als volgt :

"Sinds 1967 wordt jaarlijks een groeiende hoeveelheid radioactief afval in de oceaan gestort. Italië, West Duitsland, Zweden, Frankrijk en de Verenigde Staten hebben inmiddels hun dumpingsoperaties gestaakt.

Vele landen spreken zich uit tegen de dumpingen; wetenschappers, politici en artsen, overal ter wereld, uiten

Korte berichten

hun bezorgdheid over de door Nederland, België, Zwitserland en Engeland gevolgde handelswijze.

Dumpen in zee is onomkeerbaar. Vaten op 4 km. diepte onttrekken zich aan iedere controle en een éénmaal radio-actief verontreinigde oceaan kan niet worden 'ontsmet'.

Alternatieven dienen te worden ontwikkeld, zowel voor gebruik als voor verwerking van deze milieugevaarlijke stoffen. In afwachting hiervan dient het afval controleerbaar te worden opgeslagen.

Deze petitie wordt nationaal verspreid met de bedoeling om ze later dit jaar (in juni) aan de bevoegde instanties af te geven om hen nogmaals op hun verantwoordelijkheid te wijzen en om aan te tonen dat het verzet tegen die dumpingen wel degelijk leeft onder de bevolking. Daarom eisen wij een onmiddellijk stopzetten van het dumpen van kernafval in zee".

De nodige petitie lijsten kunnen worden aangevraagd en teruggestuurd voor eind mei '83 op volgend adres : BAKS St. Amandsstraat 13, 8000 Brugge (telefoon 050/ 33.20.14).

R.D.

Spel zonder atomen

Een energie-spel gebaseerd op het bekende "Spel Zonder Grenzen", dat kan worden gespeeld op marktplaatsen of in een grote zaal. Het werd ontworpen speciaal voor deze actie-kampanje en bestaat uit een 8-tal verschillende onderdelen. Ze hebben allemaal op de één of andere manier iets te maken met het begrip "energie". Het dient net als het "Spel zonder grenzen" in ploegen te worden gespeeld (bijvoorbeeld gevormd door verschillende plaatselijke ver-

enigingen). Uiteraard komt er nogal wat water en groene zeep aan te pas om de feestvreugde te verhogen.

Op aanvraag kan het spel worden besteld door een aantal verenigingen, een jeugdraad of kulturele raad e.d. Het spel wordt plaatselijk afgeleverd inclusief de nodige dekors en een begeleider.

De totale huurprijs bedraagt 5.000 fr. Inlichtingen : V.A.K.S.

Breughelstraat 31

2018 ANTWERPEN

03/ 230.02.23 E.C.

Landschap met kerncentrale

Had Breughel in deze eeuw geleefd, dan had op menig schilderij een "idyllisch landschap met kerncentrale" gestaan. Deze foto's van Ton Broekhuis laten zien hoe dat uit had kunnen vallen.

Kerncentrales worden veelal ergens op het platteland, in de buurt van een rivier of een meer neergezet. De verstoring van het landschap die dit oplevert, is niet het belangrijkste bezwaar tegen kernenergie.

Veel belangrijker is dat kernenergie een voor mens en milieu gevaarlijke vorm van energie is, die dure stroom levert, terwijl er ruim voldoende alternatieven voor handen zijn.

De Vereniging Milieudefensie voert al jaren strijd tegen kernenergie en voor een veilig en democratisch energiebeleid.

Door deze kaarten te kopen en naar familie, vrienden en kennissen te sturen, ondersteunt U deze strijd financieel en moreel.

Als u een mapje (6 kaarten) wil bestellen, kan dat door f 5,00 over te maken op giro 1995200 van Stichting Milieuwinkel, Weteringschans 207, Amsterdam, o.v.v. anti-KE-Kaarten.

E.C.

Korte berichten

Werkgroep Molenzorg Zuid-Limburg

Zuid-Limburg bezat eens het rijkste watermolenpatrimonium van Vlaanderen. De watermolens waren eeuwenlang de polen waarrond ganse dorpsgemeenschappen figureerden ; nu zijn ze vervallen, omgevormd tot cafés of dancings, slechts enkele zijn nog maalvaardig.

Nochtans bezitten deze watermolens tal van mogelijkheden: ze hoeven niet omgevormd te worden tot museumpjes, maar kunnen aangewend worden bij de kleinschalige werkverschaffing, zoals tal van voorbeelden in Nederland en Engeland. Men kan de bestaande produktieketen aanpassen of herstellen, men kan dit erfgoed inschakelen in een sociaal-kultureel toerisme.

Vanuit dit besef wordt de Werkgroep Molenzorg Zuid-Limburg opgericht. Kontaktadres: Willy Miermans, Streekontwikkeling Zuid-Limburg vzw, Vlasmarkt 4, 3700 Tongeren

L.G.

Het sas te Bornem

In Bornem staat de oudste afwateringssluys (1592) van Vlaanderen. De omgeving (Weert) vormt tesamen met het Schorregebied een waardevol kultuurhistorisch landschap, dat toeristisch een grote betekenis heeft voor Klein-Brabant. Nu bestaan er plannen om dwars door het schor een nieuwe winterdijk aan te leggen ; de werkgroep vindt dat dit een onaanvaardbare aantasting van het landschap betekent, en vraagt dat het Sas en zijn omgeving geklasseerd zouden worden.

De werkgroep is echter niet blind voor het overstromingsgevaar dat de huidige toestand bij stormgiertij met zich meebrengt, en formuleert dan ook alternatieven voor de geplande dijk. Zo willen zij dat de dijkverzwaring geënt wordt op de bestaande winterdijk, zodat een minimum aan schorre verloren gaat, en pleiten zij voor een restauratie en aanpassing van de sluis, zodat ze opnieuw bij de afwatering kan worden gebruikt, wat het behoud van de site alleen maar kan ten goede komen

D.V.M.

Milieuaktie in Destelbergen

Het Groen-en Natuurbeschermingskomitee van Destelbergen (GNBK) luidt de alarmklok. Ook in hun aktieterrein vormt de houtkachelage een ware bedreiging voor het bomenbestand. Op diverse plaatsen werd reeds proces-verbaal opgesteld wegen het illegaal kappen van bomen. Dit is maar een schrale troost die de bomen niet terugbrengt.

Het GNBK is overigens ook niet te spreken over ongeoorloofde reliëfwijzigingen in Natuurgebieden door het storten van steengruis en puin. Daarnaast werden er enkele - zij het eerder bescheiden - successen geboekt (inbuizen van twee fel vervuilde beken, verzegelen door OVAM van het illegale stort De Ronne) en blijft men ageren tegen de uitbreiding van Hovadec in het Dadayhepark te Heusden. Het GNBK ziet de toekomst met bezorgdheid tegemoet en spreekt de hoop uit dat 1983 niet moet uitgeroepen worden tot het "Jaar van de Kettingzaag".

D.V.M.

Korte berichten

Gewestplannen niet uithollen !

Tien jaar geleden, toen de voorschriften bij de gewestplannen werden opgesteld, werd ook voorzien in overgangsmaatregelen. In 1978 werden deze nog versoepeld, terwijl nu een ontwerp-dekreet in de maak is, dat de weg opent naar een algemene planologische wanorde.

Zo zou een kleine vervallen hoeve in een natuurgebied kunnen worden omgebouwd tot een kleine en middelgrote onderneming, terwijl een week-eindverblijf in een natuurreservaat met één pennetrek zou mogen worden heringericht tot restaurant.

En als ook nog de zogeheten opvolgeregels wordt herzien, dan valt de verplichte opstelling van een Bijzonder Plan van Aanleg door de gemeente zonder meer weg en wordt de toepassing van deze regel overgelaten aan het oordeel van de gemachtigde ambtenaar, die dan nog meer dan nu bouwvergunningen kan afleveren in natuur- en landbouwgebieden.

Kortom, dit ontwerp-dekreet legt volgens de Belgische Natuur- en Vogelreservaten dynamiet onder de gewestplanning en het zou onbegrijpelijk zijn als de Vlaamse Executieve het zou goedkeuren.

R.D.

Voorstellen tot dekreet...

Op een perkonferentie hebben de volksvertegenwoordiger DEBATSELIER (SP) en BALDEWIJNS (SP) voorstellen van dekreet die van belang zijn voor de milieubeweging toegelicht.

Het eerste is een voorstel tot wijziging van het dekreet van 2 juli '81 over het beheer van afvalstoffen

: het omvat maatregelen voor een rationeler gebruik van grondstoffen en energie, en wil een betere be-

scherming garanderen van de individuele gebruiker. Tevens wil Dhr De Batselier aan openbare afvalmaatschappijen toelaten om de technologische ontwikkeling op het domein van de afvalverwerking te valoriseren ten bate van de economische ontwikkeling. Tot slot wil hij maatregelen om de grote misbruikers in het domein van de afvalverwerking tegen te gaan, (o.m. door de ambtenaren van de OVAM meer armslag te geven).

Het tweede is een voorstel bosdecreet van de hand van Dhr. Baldewijns. De voornaamste opties zijn te komen tot een sluitende definitie van het begrip bos, een regelend optreden in de privébossen vanwege de overheid (o.m. via een 10-jaarlijkse inventarisatie, het opstellen van een bedrijfsvoeringsplan in ruil voor gratis deskundig advies). Bovendien wil Dhr. Baldewijns de bossen open voor het publiek en wil hij het bosarsenaal beveiligen door een strengere vergunningsplicht voor de bosgebieden in te voeren.

D.V.M.

Greenpeace onzeker over toepassing Europese richtlijn zeehonden

Het overleg tussen Kanada en de Europese Commissie voor het uitwerken van van een internationale konventie inzake het reglementeren van de zeehondenjacht, waardoor de Europese Gemeenschap in de toekomst zeehondenvellen zou blijven invoeren, is mislukt. De robbenjagers hebben hun doel dus niet bereikt. De Europese Commissie blijft bij haar voorstel om vanaf 1 maart de invoer van huiden en andere producten van baby-zeehonden te verbieden in de hele gemeenschap.

Korte berichten

Anderzijds heeft een Groenlandse afvaardiging op Europese rondreis te Brussel verklaard dat de Eskimo's op Groenland geen baby-zeehonden doodknuppelen, maar nog steeds per kajak of hondenslee jagen, gewapend met een harpoen, of een geweer. Zij besluipen hun prooi nog steeds zoals hun voorouders dat deden. Zij jagen dus om in hun kleding en voeding te voorzien. De overblijvende huiden worden verkocht, maar de wereldmarkt dreigt in te storten, ten gevolge van de jongste acties tegen de zeehondenjacht. Zo is de aktie van Greenpeace tegen het doodknuppelen van baby-zeehonden onbedoeld een bedreiging geworden voor de jagersgemeenschap in Groenland.

Als gevolg van de beslissing van 28 februari jongstleden van de Europese milieuministers zal de Europese richtlijn in werking treden op 1 oktober aanstaande en de invoer verbieden van huiden en produkten van zadelrobbabies en klapmutsenjongen, tot de leeftijd van drie maanden.

Artikel 4 van de richtlijn voorziet uitzonderingen voor produkten afkomstig van de traditionele zeehondenjacht op Groenland. De richtlijn blijft een toepassing tot november 1985. Dit kompromis is tot stand gekomen onder impuls van staatssekretaris Aerts.

Volgens een eerste reactie van Greenpeace zou de commerciële jacht op zeehonden daarmee toch niet worden stopgezet. Mocht dit eerlang blijken, dan zal Greenpeace onmiddellijk reageren.

R.D.

Geen rally op de Kemmelberg

Eerlang zal worden beslist of de 24 - uren rally van Ieper eind juni al dan niet zal doorgaan op de Kemmel-en Monteberg. Dit gebied werd reeds in 1979 geklasseerd als landschap. Toch veroorzaakt deze 24-uren rally elk jaar opnieuw onherstel-

15 mei : Rupelstreek stortvrij ?

Onder dit motto organiseert de actiegroep Leefmilieu Rupelstreek op bovenvermelde datum een (hopelijk) laatste anti-stort-manifestatie. 15 mei is van historische betekenis van de door de afvallobby zo geteisterde streek. Op die dag zullen immers alle stortvergunningen in Vlaanderen vervallen. Ze zullen dan onderworpen worden aan een nieuw, streng vergunningsstelsel.

Dit is zonder meer een belangrijke overwinning voor de ALR, die uitgerekend dit jaar 10 jaar op de barrikaden staat.

En omdat woorden woorden wekken, maar voorbeelden strekken, nodigt ALR milieubewust Vlaanderen uit om deel te nemen aan de feestbetoging op zondag 15 mei 1983.

15 mei : Feestbetoging !

Voorlopig programma :

- 14 U : verzameling Zandplein met toespraken en animatie.
- 14U30 : Vertrek betoging door Boom met sightseeing langs diverse stortplaatsen.
- 16 U : Aankomst aan rekreatieterrein "De Schorre" optredens en onthulling van de 15 mei gedenksteen, door minister Lenssens D.V.M.

Korte berichten

bare schade aan deze getuigeheuvel, wat een duidelijke inbreuk is op het klasseringsbesluit. Daarom heeft de Werkgroep Natuur en Leefmilieu Heuvelland een oproep gericht tot alle milieuverenigingen om bij Minister Poma aan te dringen de omloop niet over de Kemmelberg te laten gaan. De Rijksdienst voor Monumenten-en Landschapzorg heeft inmiddels reeds de toepassing van het klasseringsbesluit geëist en een verbod uitvaardigd om de Kemmelberg in het parcours op te nemen.

Aangezien zowel de Gemeente Heuvelland als de Targa-Florio auto-club momenteel sterke druk uitoefenen om toch door het geklasseerde landschap te mogen passeren, moeten alle milieuverenigingen de oproep van Leefmilieu Heuvelland dringend beantwoorden.

R.B.

Afvaltransporten van Nederland naar België aan banden gelegd ?

Wanneer alles verloopt zoals gepland zal vanaf 1 april e.k. het storten van Nederlands afval in Vlaanderen verboden zijn.

Minister van Leefmilieu Lenssens heeft dienaangaande een ontwerp van dekreet ingediend dat door de Vlaamse Raad moet goedgekeurd worden.

Dat deze problematiek nijpend is bewijst het feit dat volgens schattingen er de laatste jaren 1000000 ton afval per jaar uit Nederland naar Vlaamse kleiputten is afgevoerd. Het probleem is wel dat Lenssens enkel het storten van buitenlands afval kan verbieden, maar niet de invoer zelf, immers invoer is nog steeds een nationale

materie. Nochtans kan de Belgische regering deze invoer verbieden op basis van art. 36 van het EG-Verdrag dat de invoer van stoffen kan verbieden, als deze een gevaar opleveren voor het leven van personen, dieren of planten.

Een argument dat door de Nederlanders tegen het nieuwe dekreet aangevoerd is, dat België zijn chemisch afval laat verwerken in Pijnmond, bij AVR.

Volgens minister Lenssens gaat deze vergelijking niet op, de Belgische uitvoer kan chemisch afval naar Nederland zou 10 000 ton bedragen, de invoer van Nederlands naar Vlaanderen zoals reeds gesteld 1 000 000 ton. "Trouwens", zegt Lenssens, "met mijn dekreet bewijs ik de Nederlanders een dienst, want nu draaien de verbrandingsovens onder hun capaciteit, door mijn dekreet zullen hun installaties geoptimaliseerd en gerehabiliteerd worden".

R.B.

Hinder te Herentals

Elders in dit nummer kan men lezen hoe men bevreesd is naar een verdere uitholling van de gewestplannen. Maar zelfs met de huidige stand van zaken zijn overtredingen legio, zonder dat er van overheidswege opgetreden wordt. Een sterk staaltje daarvan vinden we in de Noorderwijk te Herentals. Zonder enige vergunning werd daar in een bouwzone een smederij opgericht midden in een "woongebied", met alle gevolgen van dien voor de buurt (rook, stank, lawaai...). Het schepenkollege doet alsof zijn neus bloedt, de buurtbewoners staan machteloos ondanks het feit dat zij het gelijk aan hun kant hebben. En dan maar verwonderd zijn dat de groenen zoveel stemmen halen...

D.V.M.

Publikaties

Wijken of wonen

Dit is de titel van het nieuwe tijdschrift uitgegeven door BIRO (Werkplaats voor Bewoners in de Ruimtelijke Ordening. Dit eerste nummer bevat bijdragen over huisvesting, het FABOTA-experiment in Leuven, kousenfabriek die omgebouwde is tot sociale woningen), Stadsvernieuwing, structuurplanning in de Rupelstreek, openbaar Vervoer.

Een abonnement kost minimum 200 frank voor 6 nummers

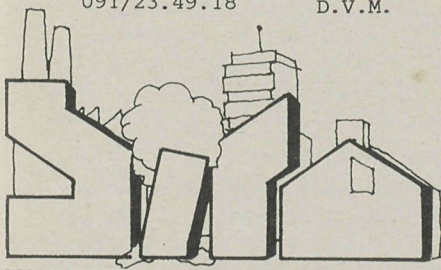
Inl : VZW BIRO

Hoogpoort 9-13

9000 GENT

091/23.49.18

D.V.M.

Kaart met natuurgebieden

Het WWF heeft alle beheerde natuurgebieden in België (+ 200) in kaart gebracht.

Ze zijn met een nummer aangeduid, dat verwijst naar de rugzijde van wat in feite een moderne wegenkaart is. Daar staat een korte beschrijving van de gebieden met alle nodige praktische informatie.

Beschermde natuurgebieden, gedetailleerde wegenkaart van België en Groothertogdom Luxemburg - 150 F (85 Fr voor natuurverenigingen bij een minimum afname van 50 wegenkaarten) - WWF-Vlaanderen, Naamsestraat 150, 3000 Leuven, 016/233769

De straat is er ook voor hen...

Monografie Verkeer-Koning Boudewijn Stichting

Dit is de titel van de achtste monografie van de Koning Boudewijnstichting. Dit 165 P. tellende boekwerk geeft een zeer goed overzicht van de verkeersproblematiek zoals wij deze in België kennen.

In de probleemstelling (deel drie van de brochure) komen zowel de feiten van verkeersveiligheid als de reacties van de overheid aan bod. Konklusie is dat we tot een ander verkeersinzicht moeten komen. Daarover gaat ~~deel~~ dan, getiteld 'Aanbevelingen'. In dit stuk worden een aantal voorstellen gedaan om tot een aangename (verkeers)milieu te komen.

Een greep uit de voorstellen : woonstraat, woonerf, verkeersgebieden, fietsroutes... Voor degenen die zelf aan de slag willen zijn erook vele konkrete tips terug te vinden.

Drie interessante bijlagen, en een uitgebreide bibliografie sluiten dit boek af. Een aanrader, te verkrijgen bij de Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21, 1000 Brussel, 180 fr. + 30 fr. Verzendingskosten.

R.B.

Publikaties

Natuur en Landschap

Van de Werkgroep Natuur en Landschap ontvingen we drie publikatie. De eerste 'Natuur in het Hageland en Oost-Brabant' is een greep uit het tijdschrift Nu of Nooit, dat ondertussen tien jaar bestaat. Het 140 pagina's tellende boek geeft een overzicht van de mooie natuurplekjes in het Hageland en Oost-Brabant, en is beslist een aanrader voor de mensen die in de streek wonen.

'Het wel en wee van de knotwilg' is de titel van de tweede uitgave, waar in een twaalfstal bladzijden het (ekonomisch) nut van deze voor velen onbekende boom wordt uiteengezet.

Voor de geïnteresseerden in een verantwoord wegbermbeheer, kan de derde publikatie 'naar een vernieuwd wegbermbeheer' van nut zijn. Deze uitgave is een praktische handleiding voor iedereen die aan deze problematiek iets wil veranderen, een interessante bibliografie sluit dit werkje af.

Voor meer inlichtingen aangaande deze publikaties kan men terecht bij : Infocentrum Natuur en Landschap, Gilainstraat 1
3300 TIENEN

R.B.

Milieueffektrapportering : omtrent het wetsontwerp

Dat is de titel van het boekje dat uitgegeven werd in Nederland door het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, in samenwerking met het Ministerie van Cultuur,

Recreatie en Maatschappelijk Werk. Milieu-effektrapportage zal een belangrijk instrument in het toekomstige milieubeleid zijn. Het moet een milieuvriendelijke aanpak mogelijk maken van planners, constructeurs en bouwers. Het boekje geeft een systematisch overzicht van het wetsontwerp terzake in Nederland.

Stap voor stap wordt uitgelegd waarom de M.E.R. nodig is, en hoe het wetsontwerp ontstaan is.

Het boekje kost 6 gulden, en is verkrijgbaar bij het Distributiecentrum Overheidspublikaties, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, Nederland, voorafbetaling van 6 gulden op rekening 751, met vermelding van ISBN 9012 035341 is nodig.

R.B.

Energie en risico

Eind vorig jaar organiseerde het Technologisch Instituut van de Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging (K.V.I.V) een symposium over het thema 'Energie en risico'. Het verslagboek met de symposiumteksten is ondertussen verschenen.

Hierin zijn teksten opgenomen over 'Het risico van steenkool als energiedrager', de risico's in de petroleumsector, in de aardgassector. Zeer veel aandacht wordt besteed aan de risico's in de splijtstofcyclus en de kerncentrales in het bijzonder. Zo bespreekt men de risico's bij winning en behandeling van uraniumerts, bij de omzetting en de verrijking van uranium, de fabricage van brandstofelementen op basis van uraniumoxyde, de vervaardiging van splijtstofelementen met plutonium (vooral belangrijk voor de indus-

Publikaties

triële vestigingen in het Desselse), de opwerking van bestraalde splijtstofelementen, de verwerking en verwijdering van radioactief afval. Een hoofdstuk handelt over risicobepaling bij stralingsgevaar.

Al deze bijdragen zijn gegeven door personen afkomstig uit de desbetreffende industriële sectoren. Hun visie en gegevens werden dan ook niet getoetst of bekritiseerd door meer afhankelijk onderzoekers en experts. Zeker bij het hoofdstuk kernenergie probeert men de hoge risico's te nuanceren door de nadruk te leggen op de kleine kansen. Tot echt kritische evaluatie van de risico's komt men echter niet. Belangrijke kritische studies en bronnen (vb. rapporten van stralingsdeskundigen uit de V.S., kritiek op onderzoeken, rapport van de CFDT in Frankrijk...) worden niet gebruikt en onderzocht. Dit kan terecht als een zware tekortkoming beschouwd worden.

'Energie en Risico', verslagen van het symposium ingericht op 12 en 13 oktober 1982 te Brussel, onder redactie van F.R. Vanmassenhove en J. Defloor 445 blz. Uitgegeven door Technologisch Instituut K.VIV, Jan Van Rijswijcklaan 58 te 2000 Antwerpen.

E.C.

De Konijnenberg te Vosselaar

De Koning Boudewijnstichting en het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie hebben een educatief project opgezet rond de Konijnenberg in Vosselaar (Antwerpse Kempen). Daar zijn uitzonderlijke ligging (als grote natuurlijke stuifduin middenin de dorpskom), is deze "berg" van belang, wegens zijn natuurwetenschappelijke waarde. In

kombinatie met overrecreatie, bescherming als landschap, en folkloristische elementen, vormt dit gebied een uitgelezen terrein om er een milieu-educatief project uit te werken.

Het project omvat een pakket milieu-educatieve fiches waarbij zelfwerkzaamheid van de leerlingen, ekologisch denken en aandacht voor het natuurbehoud centraal stonden. Tevens is er een handleiding voor de leerkracht en een begeleidende dia-reeks ter beschikking.

Bestellingen - Koning Boudewijnstichting
Mevr. VAN BEVER
Brederodestraat 21
1000 BRUSSEL
02/511.18.40 toest.214
- Gemeentebestuur van Vosselaar
Singel
2350 VOSSELAAR
014/61.16.39

D.V.M.

BECEWA

Centrum voor de studie van water, bodem en lucht, afgekort BECEWA vzw., verricht onderzoek over water-, bodem- en luchtkwaliteit, afvalstoffen en verontreiniging.

Onderzoeksmethoden worden verbeterd en ontwikkeld en problemen die de industrie en de openbare gezondheid aanbelangen, worden ter studie genomen.

Er wordt onderzoek uitgevoerd voor de Europese Gemeenschappen, openbare instellingen en voor de industrie. De industriële sektor kan op BECEWA beroep doen voor de uitvoering van analyses en voor de studie van technische, economische en administratieve moeilijkheden omtrent de milieuproblematiek.

Bij de behandeling van afvalwaterprobleem wordt in het laboratorium eerst de waterkwaliteit en de totale belasting bepaald. Deze diagnose is uiterst belangrijk voor het ontwerpen van een rendabel zuiveringstation. Vervolgens wordt de behandelingsmethode van het afvalwater bepaald. Deze bestaat vooral uit fysische, fisiko-chemische en biologische processen. Het onderzoek wordt verricht op representatieve monsters in de laboratoria of op een proefinstallatie die rechtstreeks verbonden is met het lozingspunt.

Factoren zoals inwendige saneringsmogelijkheden, reductie van het chemikaliënverbruik en de herwinning van producten, energie en water

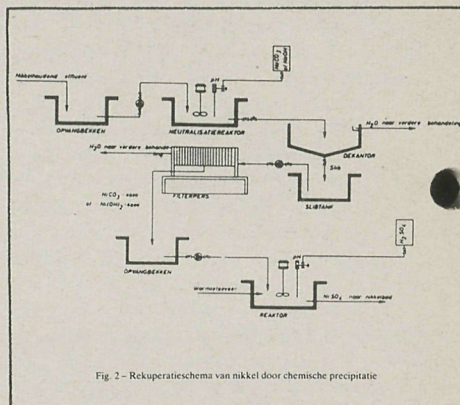

Fig. 2 - Rekuperatieschema van nikkel door chemische precipitatie

worden eveneens bestudeerd. Ook de problematiek rond de vaste afvalstoffen behoort tot het werkterrein van het BECEWA.

Naast al deze activiteiten, verzorgt het BECEWA de uitgave van een tweemaandelijks tijdschrift, het "Tijdschrift van het BECEWA" genaamd. Dit tijdschrift bevat wetenschappelijke en technische informatie.

Nieuwe technologieën en de evolutie op het gebied van afval- en drinkwaterbehandeling, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit, exploitatie van zuiveringsinstallaties en stortplaatsen, corrosie, wetgeving enz. worden opgenomen.

Het tijdschrift is een onmisbare bron van informatie voor elke ingenieur of technicus in diverse industrietakken, administraties, instellingen, laboratoria, onderzoekscentra, enz...

BECEWA, Krijgslaan 281, 9000 GENT
091/22.77.59

Kalender

- 19,20,26 en 27 april 1983 Slibverwerking, Th Delft, Stevinweg 1, Delft.
- tot 30 april 1983 Tentoonstelling "Zonne-energie, theorie en toe-
passingen", Provinciale Directie Stedebouw,
Gebr. Van Eyckstraat 4/6 , 9000 Gent
- tot 30 april 1983 Tentoonstelling "Groen op niveau", een kleuren-
fotoreportage over terrassen en daktuintjes als
middel tot stadsvernieuwing, Provinciale Direk-
tie voor Stedebouw, Helbeekplein 9 , Hasselt.
- 29 maart tot 4 juni tentoonstelling "Kaarten en luchtfoto's : noord-
zakelijke hulpmiddelen om een ruimtelijk beleid
uit de stippelen, Provinciale Directie Stede-
bouw, Werkhuisstraat 9, Brugge
- 1 mei 1983 van 14 tot 17 uur : tentoonstelling en speciale
aktiedag van de Werkgroep Leefmilieu, Ichte-
gemstraat Koekelare
- 3 - 5 mei "International Workshop on Export of Pesticides".
Schneverdingen - W. Duitsland. Inl. E.E.B.
Vautierstraat 29, 1040 BRUSSEL 02/ 647 01 99
- 7 mei Jaarlijkse Kaderdag Milieufederatie Oost-Vlaan-
deren" Landbouw en Milieu, eenzelfde strijd...?"
Eeklo JH. Beukenhof, Zuidmoerstraat 138
- 11 mei Natuurachttiendaagse rond beek-en landinrichtings-
problematiek van beide Geten, Demer, Velge, Winge
en Motte, verschillende activiteiten, inl. Regio-
nale Vereniging Natuur en Landschap, Gilainstraat
1, 3300 Tienen.
- 27 tot 29 mei 1983 De wereld die wij kiezen - Europees festival
Tentoonstellingspark Heizel, Brussel
inl. vzw De Boog, Steenweg op Charleroi 71,
1060 Brussel, tel. 02/538 33 52 en 091/86 33 77

Aankondigingen van milieumanifestaties zoals debatten, opendeurdagen,
kursussen, stages, tentoonstellingen, enz. kunnen voor eventuele opna-
me in onze kalender opgestuurd worden naar het sekretariaat van BBL.

"Milieurama" is het maandelijks tijdschrift van de
Bond Beter Leefmilieu - Vlaanderen vzw
3de jaargang, nr 4, april 1983
Verantwoordelijke uitgever : R. Dirks
Aarlenstraat 25 - 1040 Brussel -
Tel. 02/230.94.10.

MILIEURAMA

Milieurama

Milieurama, het onafhankelijke Vlaams milieutijdschrift van de Bond Beter Leefmilieu heeft deze jaargang ingezet met nummer van 44 bladzijden, enkele belangwekkende artikels zijn opgenomen.

Een traai geïllustreerde van Dirk Criel belicht de campagne voor de roofdieren, in gesprek met Walter Peeters van de tweeduizend in Vlaanderen, verduidelijkt de land Dirks wat het nuurds te zijn worden kan. In en Recht stelt Rudie De Groof het risico van kernenergie en OVAM. Ir. W. De Groof legt uit hoe je een over kernenergie kunt beginnen en Lieve Grauls kumt beginnen en de land Dirks belicht het Milieu-actie.

MILIEURAMA

Het milieutijdschrift van de Bond Beter Leefmilieu doet een promotiecampagne: de eerste 100 nieuwe abonnees krijgen gratis het boek: „Uitspraken omtrent verkeer” (192 blz.)

300 fr. (jaarabonnement) overmaken op rek. 427-9082201-48 van BBL-Vl., Aarlenstraat 25 te 1040 Brussel, met vermelding: Milieurama - verkeer.

Milieurama

het maandelijks tijdschrift van de Bond Beter Leefmilieu vzw, gaat zijn derde jaargang in. Het eerste nummer omvatten enkele beschouwingen bij de nationale campagne van roofdieren, de nieuwe inspectiedienst van de Vlaamse gewest, milieuvriendelijk wassen, het milieuvriendelijk wordt een strategie voorgesteld voor het be- Tenslotte zit er een bijdrage in over de ri-

MILIEURAMA ZIT IN DE LIFT...

Sinds begin dit jaar is een campagne aan de gang om Milieurama te promoten. De resultaten zijn merkbaar: het abonnementenbestand stijgt gestaag, het blad haalt de pers, er komen aanbiedingen voor publiciteit...

Milieurama wil daarom zijn lezers nog een betere service verlenen en biedt 44 blz. lektuur ipv. de voorgenomen 36 blz.

Om dit vol te houden is het echter noodzakelijk dat de inspanning wordt voortgezet om Milieurama bij een zo breed mogelijk lezerspubliek te brengen. Daarom doen wij een oproep tot onze lezers om dit blad te propageren in uw vrienden-en kennissenkring: geef het door, leg het ter inzage in plaatsen voor het publiek toegankelijk. Bovendien is er op het sekretariaat nog steeds promotiemateriaal (folders, proefnummers, affiches ...) te verkrijgen.

Milieurama moet beter én groter worden. Het hangt ook van U af...

☐ Ik abonneer me onmiddellijk en stort 300 fr op rekeningnummer 427-9082201-48 met de vermelding "Milieurama"

☐ Ik vraag een gratis proefnummer aan

Naam
Straat
Nummer Bus Kode
Gemeente

Bond Beter Leefmilieu
Vlaanderen v.z.w.

Aarlenstraat 25, 1040 Brussel